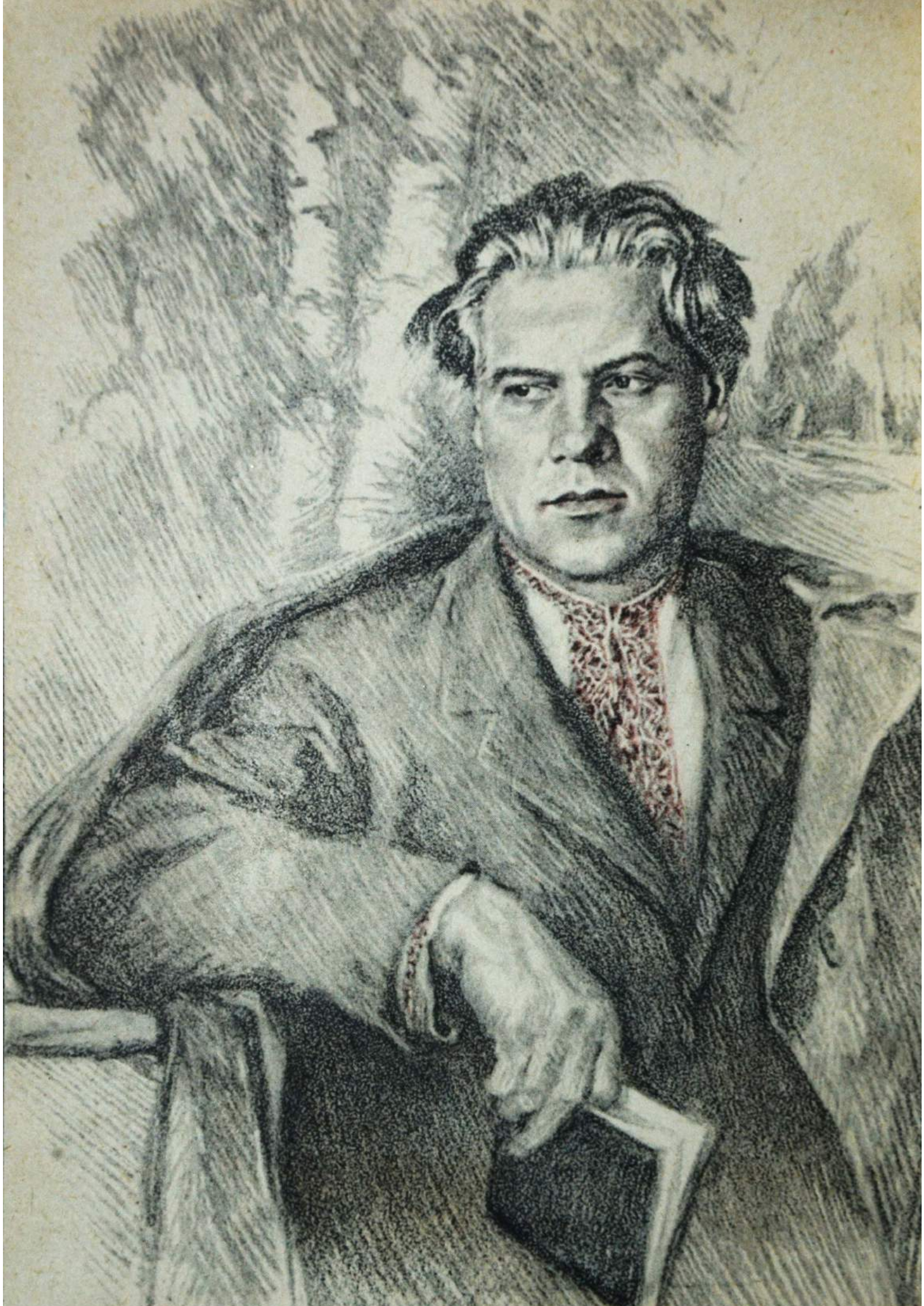

ПЛАТОН
ВОРОНЬКО

ДО НАС
НАБЛИЖАЮТЬСЯ ЗОРІ

Фитвидав

ДО НАС

ПЛАТОН Воронько

НАБЛИЖАЮТЬСЯ

ЗОРІ

Державне
видавництво
дитячої
літератури
УРСР
Київ 1963

У2
В75

П. Вороньку є про що розповісти дітям у своє п'ятидесятиріччя. Він багато бачив і багато пережив. На шляхах партизанської боротьби він був свідком мужності батьків і героїзму дітей. Він знає, якою ціною завойовано щастя нашої дітвори. І нині, в мирні дні, почуття колишнього партизана говорить у його турботі про дітей, про їхнє майбутнє.

Він бачив багато дитячого горя і став співцем дитячої радості.

До книги входять найбільш популярні твори талановитого поета.

Малюнки Г. ЗАХАРЧУК
Фронтиспіс А. РЕЗНИЧЕНКА

ТОЙ, ЩО ГРЕБЛІ РВАВ

Завжди, коли мова заходить про Платона Воронька, мені пригадується одна з давніх зустрічей письменників і читачів, де я вперше його побачив, почув, як читає він свої твори. Це було понад десять років тому. П. Воронько виступив тоді з кількома віршами, але найбільше запам'ятався той, що був прочитаний першим, — твір, у якому поет використав для художнього осмислення деталей власної біографії легендарні образи «Лісової пісні» Лесі Українки.

Я той, що греблі рвав.
Я не сидів у скелі,
Коли дуби валились вікові.
У партизанській лісовій оселі
На пережовклій, стоптаній траві
Лежав, покритий листям пурпуровим,
І кров текла по краплі крізь бинти.
А Лісовик з обличчям сивобровим
Питав мене:
«Чи всі порвав мости?»
«Усі...»

Тоді, схилившись наді мною,
Сиділа ніжна Мавка цілу ніч,
Туманною повита пеленою,
Із карабінним чересом опліч.

Враження від першої зустрічі, від уперше почутого голосу поета, по-бойовому гучного і водночас задушевного й ніжного, — зміцніло, утвердилося під час глибшого ознайомлення з творчістю й життям П. Воронька. І в моїй уяві його постать злилася назавжди з «Тим, що греблі рвав»...

Життя у поета склалося яскраве, бурхливе, героїчне — гідне епохи, в яку він жив і живе. Народився Платон Микитович 1 грудня 1913 року в родині коваля на Сумщині, в селі Чернеччина Охтирського району. Раннє дитинство майбутнього поета пройшло в рідному селі, а з десяти років П. Воронько виховувався в дитячому містечку в Охтирці. Після закінчення семирічки він протягом 1929—1932 рр. навчавсь у Харкові в автошляховому технікумі.

Закінчивши технікум, молодий спеціаліст з комсомольською путівкою в кишені поїхав у Таджикистан, де працював автотехніком на різних новобудовах, що покрили тоді всю нашу неосяжну країну. Тут, у Таджикистані, він здобув і своє перше бойове хрещення: 1935 року його було покликано до армії, і молодому воїну довелося брати участь в боях з басмацькими бандами.

Після військової служби П. Воронько повернувся

на Україну, викладав у середній школі мову й літературу. Вже в цей час відчував він потяг до художньої творчості. Багаті враження від нестримного поступу навколишньої дійсності, внутрішню бурю молодих почуттів і переживань хотілося передати людям у могутньому слові, перелити в пісню. І це визначило дальшу долю П. Воронька: 1939 року він поступає в Московський літературний інститут ім. О. М. Горького, щоб набути необхідних письменникові знань, оволодіти художньою майстерністю, нагромадити творчий досвід.

Вчитися цього разу випало не довго: почалась війна з білофінами, і П. Воронько добровольцем іде на фронт, приймає друге бойове хрещення, перебуваючи в складі легкокошного батальйону. Потім — знову навчання в літінституті. Але й тоді закінчити його не довелося: на священну землю Радянської Вітчизни підступно вдерлися гітлерівські орди. Літературний інститут було закінчено аж після Великої Вітчизняної війни.

З перших днів історичної битви радянського народу з фашистськими варварами П. Воронько знову одяг шинель воїна. Він командував одним із взводів винищувального батальйону під час оборони Москви, пізніше його перекинули у ворожий тил, в партизанське з'єднання Ковпака, де він був на різних бойових постах — і мінером-підриивником, і керівником диверсійної групи, і командиром партизанського загону,

і комбатом першої партизанської дивізії. Один епізод з бойової діяльності того часу поет і розповів у цитованому вище вірші «Я той, що греблі рвав».

Після війни, після закінчення літературного інституту, П. Воронько став письменником-професіоналом. Ще в 1944 році, коли поет був воїном, вийшла з друку його перша книжка—невелика збірка партизанських пісень «Карпатський рейд». А на сьогодні ним уже видано близько п'ятдесяти книг. Поет працює на повну силу. Та його творчу працю не можна собі уявляти як кабінетну, як тільки сидіння з пером у руках над чистим аркушем паперу за канцелярським столом. П. Воронько перебуває в постійному нерозривному зв'язку з життям народу, він часто зустрічається з трудящими, вивчає їхні інтереси й запити, бере найактивнішу участь в громадсько-політичному житті країни. І зараз, як на початку творчого шляху, П. Воронько віддає своє поетичне слово щоденним духовним потребам людей, що борються, — борються за комунізм...

Дослідники творчості П. Воронька згадують його слова про те, як він став поетом. Ці слова дуже характерні. «Мене довго і невідступно переслідувала болюча думка: кому потрібні мої поезії? — розповідав П. Воронько. — Що нового, неказаного можу я дати читачеві? І, мабуть, так би і не став я поетом, коли б, перебуваючи в з'єднанні Ковпака, в напружених і небезпечних умовах партизанського життя,

З особливою гостротою не відчув: як потрібна була моїм друзям-партизанам хороша бойова і лірична пісня, в якій би відбивались їх власні діла, переживання, думки, як тужать вони за нею, як прагне їхня душа вилитися в пісні, — і я почав складати пісні, і чим далі, більше переконувався, що створена мною пісня ставала зброєю, втіхою, роздумом і розрадою для моїх бойових товаришів. Цим і почалась моя творча біографія».

Його твори стали здобутком усієї української радянської поезії, стали зброєю, втіхою, роздумом і розрадою для всіх, кому відомі. А відомі вони багатством, широкому колу читачів. Такі пісні, як «Від Москви до Карпат», «Коні вороні», «Коли ти впав на полі бою»; такі вірші, як «Ой на горі...», «Мої друзі», «Бджола», «Пахне хліб...», «Поїхав товариш», «Коли зроблений плуг...»; такі поеми, як «Народження легенди», «Безсмертя», «Обов'язок», — це вже невіддільні частки внутрішнього світу кожного шанувальника таланту П. Воронька.

В багатьох, названих і неназваних, творах поета легко вловити своєрідну гаму настроїв та почувань колишнього партизана-підричника — того, що греблі рвав і складав бойовим побратимам пісні, виливаючи в них і втишений біль від заподіяних ворогом ран, і палку любов до людей, і лагідну замріяність, і суворі кличі, — сталь і ніжність, сказав би П. Тичина. Як ось тут:

Копитами вдарте, вороні,
Он вогні засяли вдалині.
То з вікна моєї хати
Світить нам старенька мати
І співа пісні:
«Ой літа, — ви коні вороні,
Скинули з сідельця на війні
Мого сина молодого
Серед поля золотого
В дальній стороні».
Копитами вдарте, вороні,
Я в сідельці, мамо, на коні,
І несуть мене по полю,
Де здобув я нашу волю,
Коні вороні.

Є глибокий смисл у тому, що поет, народжений в огні війни, в бойових партизанських походах, під свист куль, під стогін поранених товаришів і останні подихи загиблих, пізніше почав звертатися своєю творчістю до юних читачів. У його серці здавна — вже й тоді, коли греблі рвав, щоб перетнути фашистській орді шлях на нашу священну землю, — жила турбота про майбутнє країни, про ті покоління, за щастя яких доводилося платити найвищу ціну. Та ж сама турбота змусила взятися за твори для дітей, щоб у художніх образах розкрити перед юними читачами красу і складну багатоманітність навколишнього світу, збуджувати прагнення до творчої праці, виховувати гарячу любов до рідної Вітчизни, мужність і високу, комуністичну людяність.

Подані в цій книзі вірші, казки й поеми, в яких автор виявив глибоке розуміння художніх запитів

дітей, їхніх інтересів та особливостей світосприймання, збагатять юних читачів новими для них думками, почуттями, цікавими образами, по-новому відкриють їм зміст багатьох життєвих явищ.

Як і в творах для дорослих, тематика тут різноманітна, багата. Поет розповідає про війну з гітлерівськими напасниками, про перетворення природи і про поведінку та мрії дітей, їх повсякденне буття. Особливу увагу П. Воронько віддає темам, що служать вихованню патріотизму, працьовитості, допитливості — вихованню тих рис, які є ґрунтом для розквіту нової моралі людини, людини радянського суспільства.

Почуттям любові до свого краю присвячені, зокрема, хороші вірші «Облітав журавель», — ним відкривається книжка, — та «Журавлики лінуть». У першому автор уміло підводить читачів до думки, що ніде немає кращої землі за рідну; в другому головна ідея виражена за допомогою вагомих поетичних деталей: тут зображено журавлиний ключ, що став у народній свідомості символом хвилюючого потягу до батьківського краю.

Гарне враження справляє «Казка про Сніжину-Краплину», — вона виконана зі справжньою повагою до дітей, з вірою в їх здатність сприймати важливі й складні, як на дитячий вік, думки. Алгоричний образ Сніжини-Краплини подано в розвитку: спочатку, злетівши на землю, впавши в бір під

ялину, вона «тихо проспала холодну годину», а навесні розтала й рушила в свою земну подорож: борознами, струмками, долиною — в річку.

Сніжина-Краплина
Не знає роботи,
Години і днини
Летять без турботи...

Її дивують люди, які не знають спокою, будуючи величчі споруди, викохуючи хліба. Та ось Сніжина-Краплина стала зупинятись: висока стіна перегородила ріку. Краплина злякалась, хотіла втекти, але річка штовхає її під греблю: «Така не сама ти, — он, бачиш, хлюпоче краплинок багато?» І Сніжина-Краплина «стрибнула донизу», разом з іншими крутнула колесо турбіни, пізнала радість праці. Квітнуть її нові мрії — знову пройти трудовий шлях.

Я знов у турбіні
Прискорю звороти.
Не можна й краплині
Гулять без роботи.

Я хочу робити
По честі, по згоді,
Щоб знов заслужити
Подяку в народі.

В цих словах Сніжини-Краплини — основний пафос «Казки». Через алегоричний образ у творі за-суджується неробство і розкривається радість праці, її почесність.

Не забув П. Вороцько і своєї давньої партизанської професії. «Тої, що греблі рвав» тепер «підриває» пережитки минулого в свідомості людей, схильність до поганих вчинків, негативні риси вдачі. Вибухівкою нині служить йому не тол, а сміх, гостре слово. Показовий з цього погляду, наприклад, вірш «Малій».

Хлопчик дорікає матері, що та нічого не каже батькові, коли він замажеться в сажу, дозволяє самому ходити всюди.

А я як замажусь —
У дім не з'являйся.

Чи:

А я лиш на вулицю —
Зразу і сварка:

— Ти сам не виходь,
Бо наїде машина! —
А що я, не бачу?
Хіба я дитина?

Малому «вже чотири, два тижні на п'ятій». І мама сміється: «Не буду сваритись». Тільки внеси-но з криниці води, або поклади поліно в грубу, чи полагодь в саду огорожу. Виявляється, син неспроможний нічого цього зробити.

— Хіба я дістану
Руками до зрубу?

.....

— Там високо дуже
Прикріплена лата.

.....

— Та я те поліно
Й підняти не можу.

Короткою реплікою матері—«Отож, мій малий, не рівняйся до тата»— автор підсумовує вірш, подає устами персонажа «мораль», спрямовану проти егоїстичних намагань хлопчика одержати права дорослих, будучи не в силі взяти на себе їх обов'язки. Непогано підмічена автором психологія «малого»: міряти батькові вчинки на свій аршин — як пустотливість, гру. І вірш звучить переконливо: переконує правдивість логіки характеру дитини в зіткненні з логікою життя...

Прочитавши цю книгу, читач зробить перший крок в ознайомленні з багатим творчим доробком П. Воронька. Кращі поезії западуть йому в пам'ять, стануть часткою його свідомості. З часом він збагатиться мудрістю всієї творчості поета, — ознайомившись з іншими книгами — і вже написаними, і не написаними. Платону Воронькові 1 грудня 1963 року минає п'ятдесят літ. Це пора зрілості, розквіту творчих сил. Поет ще напише багато цікавого, хвилюючого.

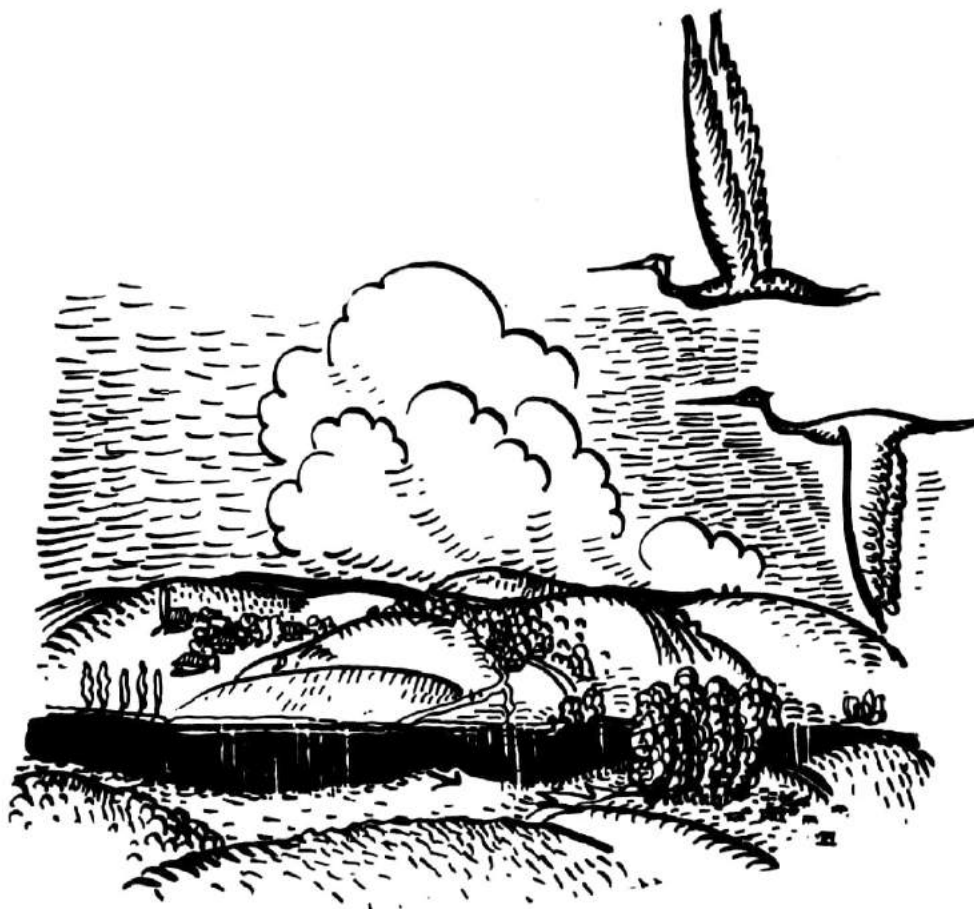
Михайло Острик

Бирши

ОБЛІТАВ ЖУРАВЕЛЬ

Облітав журавель
Сто морів, сто земель,
Облітав, обходив,
Крила, ноги натрудив.
Ми спитали журавля:
— Де найкраща земля?
Журавель відповідає:
— Краще рідної немає!

Я К И М Я Б У Д У

Прадід був чапаєвцем,
Дід мій був хасанівцем,
Батько мій — гвардієць в авіаполку.
Як настануть свята,
Я піду до тата,
Підіймуся з ним на літаку.
І серед пілотів,
Біля самолётів
Дам я чесне слово: — Тільки підросту,
Буду, як чапаєвці,
Буду, як хасанівці,
Буду, як гвардійці, на своїм посту.

ЛИПКА

Я, маленька липка,
Виросту велика, —
Не ламай мене.

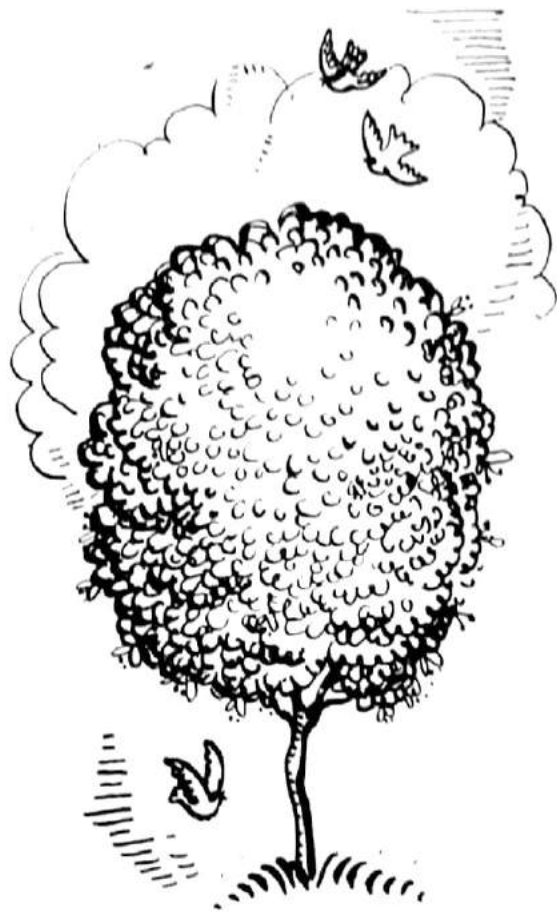
Я медовим цвітом
Зацвіту над світом, —
Бережи мене.

Тінь тобі я кишу
У гарячу днину, —
Ти шануй мене.

Від дощу сховаю
Вранці серед маю, —
Ти полий мене.

Будемо з тобою
Ми рости обое, —
Ти люби мене.

Виростеш за роки,
Підеш в світ широкий, —
Не забудь мене.

ЗЕЛЕНІЄ ДУБОК

Зеленіє дубок
Молодий.
Підростай, мій синок
Золотий.

Аж до неба тягнись,
До зірок,
І ушир, і увись,
Як дубок.

У НАС ЗРОБИЛИ ДОЩ

Сонце гріє, вітер віє —
І ні хмарочки ніде,
Наше поле зеленіє,
Бо на полі дощ іде.
Ми побігли подивиться,
Як же так могло зробитися,
Що ні хмарочки ніде,
А на полі дощ іде.
Там працюють двигуни,
Гонять воду на лани,
А вода через лійки
Йде дощем на буряки.

ПОМОГЛИ ЗАЙЧАТІ

Іде заєць на город.
Набрав води повен рот.

Він капусту поливає,
В нього ліечки немає.

Допоможемо зайчаті,
Візьмем ліечку у хаті,

Поллемо йому город,
Звільним зайця від турбот.

ГУСИ-ЛЕБЕДІ ЛЕТЯТЬ

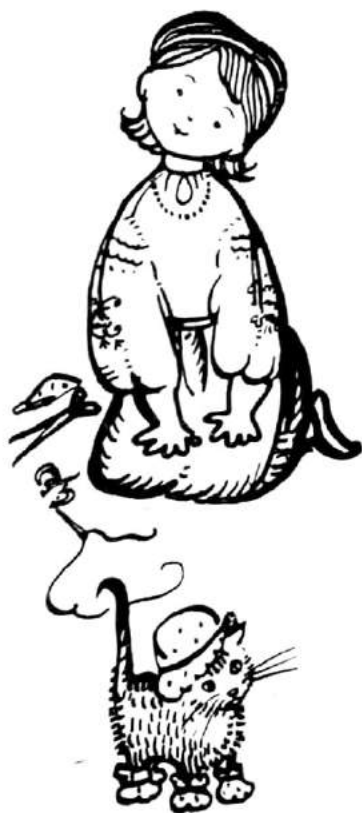
Гуси-лебеді летять,
Просять їсти, квілять.
Я поставила пшениці
У дубовому коритці.
Гуси не сідають,
Далі пролітають
В рідні луговиська,
В добрі пасовиська.

ПОЛИВАЛА Я ПОРІЧКИ

Я носила воду із річки,
Поливала наші порічки.

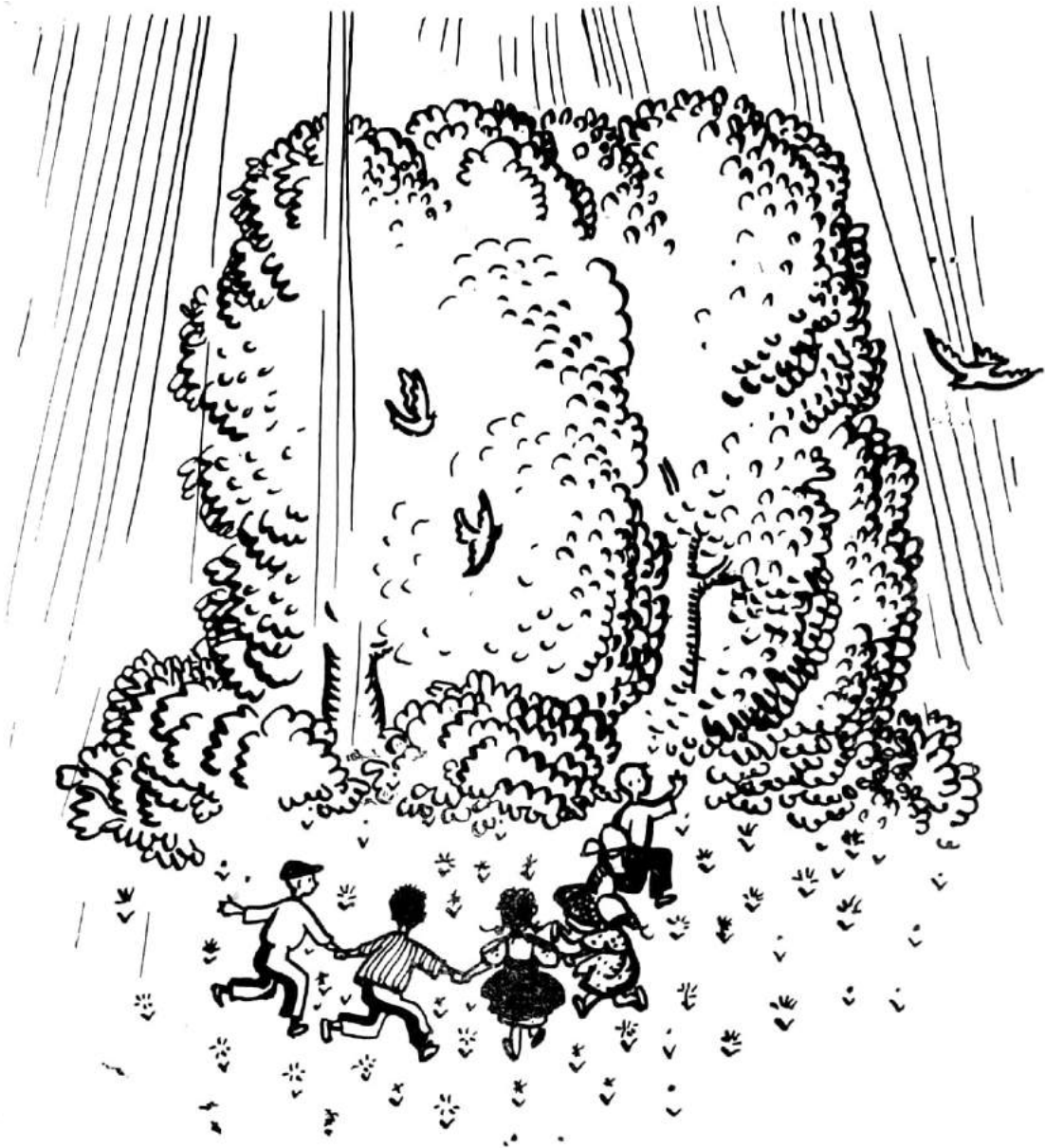
Розцвітали кущики рясно,
Поспівали ягоди вчасно.

Я два тижні ягоди рвала,
Всіх подружок своїх пригощала.

ХВОСТИК НІДЕ ДІТИ

Я пошила на святки
Нашій киці чобітки.
Шапочку наділа,
Тільки не зуміла
Трусики надіти —
Хвостик ніде діти.

ЧИЙ БУДЕ ВІНОК

Візьмемось за руки,
Підемо на луки.

Там сплетем віночок,
Станемо в таночок.

Чий найкращий танок —
Той і візьме вінок.

ОЛЕНКА МАЛЕНЬКА

Я навчився умиватись,
Одягатись, обуватись,
А Оленка ще мала —
Її мама одягла.
Я з Оленкою гуляю,
Ні за що її не лаю,
Бо вона іще мала,—
Лиш ходити почала.

НАША МАМА

Наша мама у артілі
Робить на пекарні,
Випікає білі-білі
Паляниці гарні.
А для нашого садка
Ще біліша є мука,
І вона з тії муки
Нам готує пиріжки.

ЇЖАЧОК-ХИТРЯЧОК

Їжачок-хитрячок
Із голок та шпичок
Пошив собі піджачок.
І у тому піджачку
Він гуляє по садку.
Натикає на голки
Груші, яблука, сливки.
І до себе на обід
Він скликає цілий рід.

ДОНЯ ХОЧЕ СПАТИ

У моєї доні
Оченьта сонні,
Рученьки мов з вати, —
Доня хоче спати.
Ніч прийшла тихенька.
Спи, моя гарненька.

КІТ НЕ ЗНАВ

Падав сніг на поріг,
Кіт зліпив собі пиріг.
Поки смажив, поки пік,
А пиріг водою стік.
Кіт не знав, що на пиріг
Треба тісто, а не сніг.

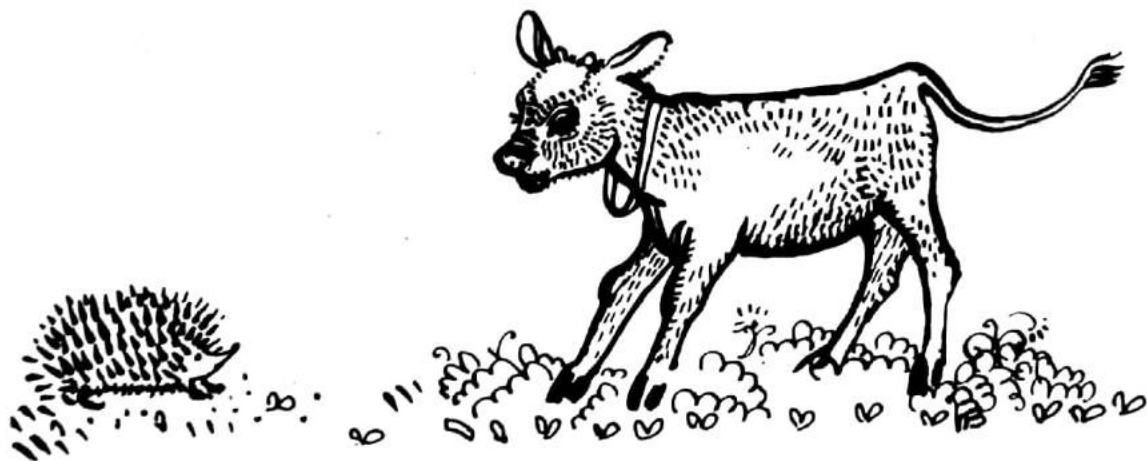
ЧОМУ ЧАПЛЯ СТОЇТЬ НА ОДНІЙ НОЗІ

Чапля зшила черевички
І мерщій пішла до річки.
— Чапу-лапу, чапу-лапу,
В мене гарні черевички! —
Поки хвастала, ходила,
Черевичок загубила.
І стоїть вона в лозі
На одній своїй нозі,
Другу вгору підіймає —
Черевичка немає.

ЗАЙЧИКА ЗЛЯКАЛИСЬ

Ми ходили по гриби,
Зайчика злякались,
Поховались за дуби,
Розгубили всі гриби,
Потім засміялись —
Зайчика злякались!

ПРО БИЧКА І ЇЖАЧКА

По дорозі біг бичок,
Бачить — лізе їжачок.
Як лизне його бичок,
Поколовся — та вбочок.
Їжачок сміється: «То-то,
Не бери всього до рота!»

МУХА-ЗВІР

Сіра муха-цокотуха
Сіла Грицеві на вухо.
Грицьк чує — щось дзижчить,
Та як крикне: «Звір гарчить!» —
І сміються всі з тих пір,
Що для Гриця й муха — звір.

НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ ХОРОШІЙ

Взимку білу полотнину
Тче пороша навкруги,
Літом злива в теплу днину
Поливає степ, луги,
Напуває яворину
І оброшує сади.
Ми Батьківщину,
Нашу рідну Україну
Дуже любимо завжди.
Бо на цій землі хорошій
Ми зростаємо міцні.
Навіть грози і пороші
На своїй землі хорошій
Нам несуть щасливі дні.

НІКОЛИ НЕ ХВАЛИСЬ

Хвалився кіт,
Що він убрід
Дніпро перебрєде.
Та як пішов —
І не прийшов,
Нема kota ніде.

І ти ніколи не хвались,
Коли не можеш — не берись.

НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ ХОРОШІЙ

Взимку білу полотнину
Тче пороша навкруги,
Літом злива в теплу днину
Поливає степ, луги,
Напуває яворину
І оброшує сади.
Ми Батьківщину,
Нашу рідну Україну
Дуже любимо завжди.
Бо на цій землі хорошій
Ми зростаємо міцні.
Навіть грози і пороші
На своїй землі хорошій
Нам несуть щасливі дні.

НІКОЛИ НЕ ХВАЛИСЬ

Хвалився кіт,
Що він убрід
Дніпро перебрєде.
Та як пішов —
І не прийшов,
Нема kota ніде.

І ти ніколи не хвались,
Коли не можеш — не берись.

ПОМАГАЙ

Через поле, через гай
Ходить хлопчик Помагай.

Бачить хлопчик: садять сад, —
Він поміг кінчити ряд.

Вмить приніс відро води
І полив аж два ряди.

Рій із пасіки пішов, —
Помагай роя знайшов,

Обходивши луг і ліс,
Він в село його приніс.

За селом копали став, —
Помагай візок дістав.

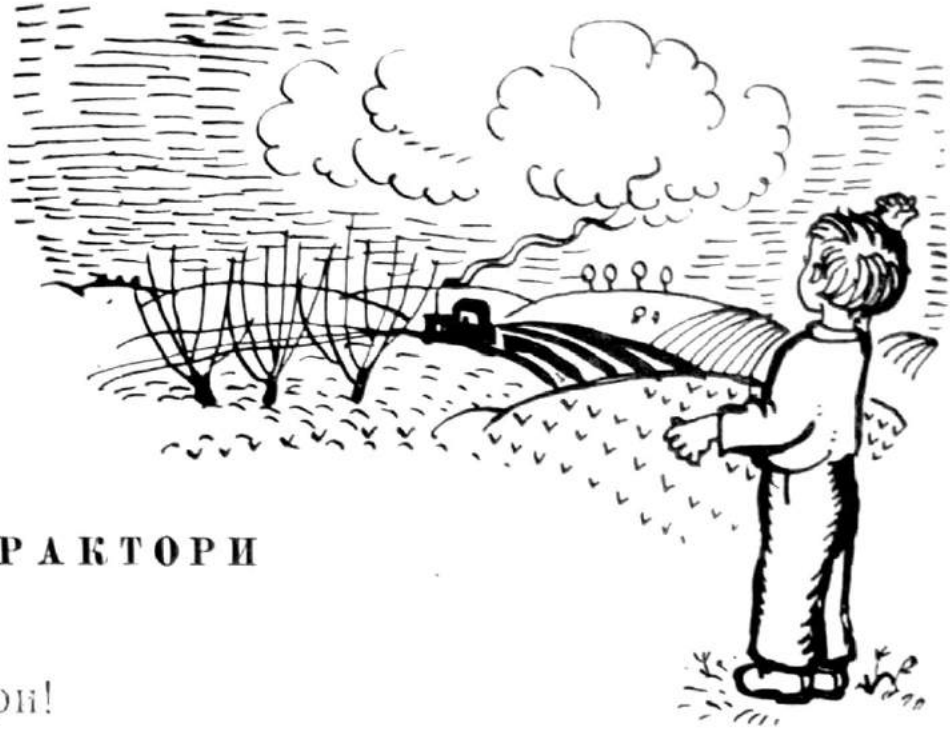
Цілий день возив пісок,
Аж вищав його візок.

Помагая у труді
Знають літні й молоді,

Ковалі і муляри —
Всі трударі.

Ось і ти часу не гай.
Будь, як хлопчик Помагай!

ЇДУТЬ ТРАКТОРИ

Раз, два, три!
Їдуть трактори.
На переднім тато з братом
Їдуть з плугом степ орати.
Я у братика питаю —
Чи мене він покатає?
Братик каже: «Підростеш,
Сам цей трактор поведеш!»

ДІД МОРОЗ НЕСЕ МІШОК

Дід Мороз несе мішок,
В ньому теплий кожушок.
Ой ти, діду-дідусю,
Зігрій нашу Ганнусю,
Розв'яжи мерщій мішок,
Дай Ганнусі кожушок,
Надінь валянки на ніжки,
Хай вона пограє в сніжки.

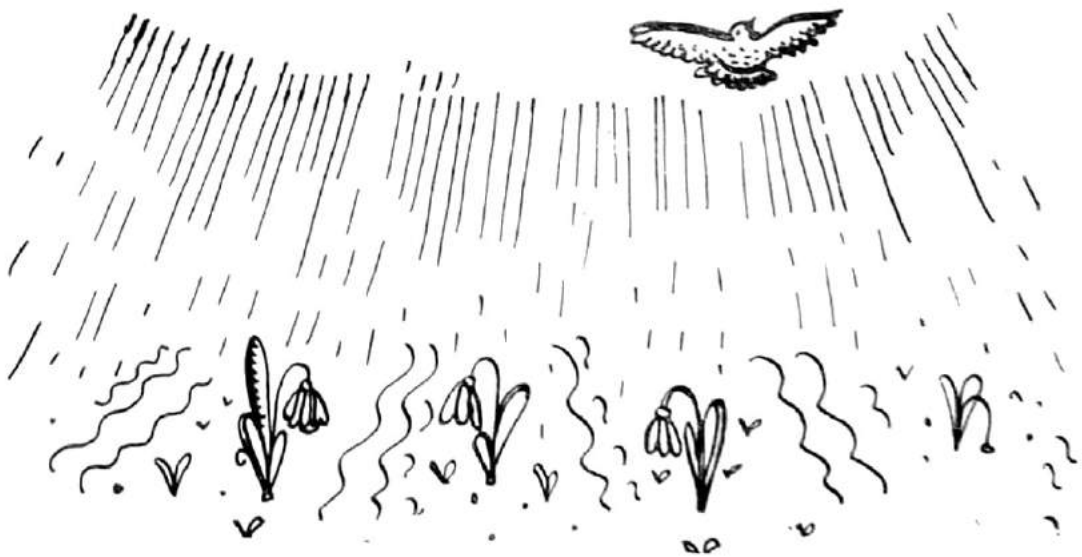
РУЧАЇ ТЕЧУТЬ

Ручаї течуть,
Білу піну тчуть.
По низинах, луговинах
Ручаї течуть.

— Ручаї-річки,
Нам на хусточки
Ви б наткали полотенця,
Ручаї-річки!

— Ми не тчем хусток,
А полем льонок,
З нього будуть вам хустини
Білі, мов димок.

Ручаї течуть,
Білу піну тчуть.
По низинах, луговинах
Пагінці ростуть.

ВЕСНЯНОЧКА

— Весно-весно-весняночко!
— Чого тобі, Оксаночко?
— Хочу пролісків блакитних,
Ранків сонячних привітних,
Щоб «Весняночка» на полі
Задзвеніла в дружнім колі. —
Усміхнулася весна:
— Ось тобі, Оксанко, на:
Рясти, проліски блакитні,
Ранки сонячні привітні.—
І «Весняночка» на полі
Задзвеніла в дружнім колі.

ОЛЕНКА МАЛЕНЬКА

— Оленко маленька,
Чому ти раденька?

— Бо в мене весела рідня.

— Чому в тебе очі
Такі голубенькі?

— На небо дивлюся щодня.

— Чому це у квітах
У тебе сукенка?

— В квітник я ходжу по росі.

— Розумна Оленко,
Чому ж ти маленька?

— Тому я маленька,
Що звуся Оленка,
Оленки маленькі усі.

К О Н И К

Я зробив собі конька,
Стригуночка-воронька.
Взяв, запряг його у возик,
Але він мене не возить.
Попросив би я конька
На конюшні у Ілька,
Не вербового,
Живого,
Та боюсь — впаду із нього
Всім на сміх і на біду...
Краще з цим у двір піду.

М'ЯЧИКИ

Котилися два м'ячики,
Котились до ріки,
За ними, наче зайчики,
Стрибали малюки.

Два м'ячики надувані
Гойдались у ріці,
А хлопчики задумані
Стояли в осоці.

Два м'ячики за корчики,
За лози попливли.
Заплакали два хлопчики,
Що плавають не могли.

БАЗІКА

- Мисливець-щасливець, звідкіль ти ідеш?
- Іду я, мій друже, із лісу.
- Мисливець-щасливець, а що ти несеш?
- Несу я хвостатого лиса.
- А чим же хвостатий той лис провинивсь?
- Курей пережер він без ліку.
- А де ж це твій лис-курокрад, подивись?
- Утік через тебе, базіку!

ДОПОМІГ

Посадив наш тато сад.
Груші, яблуньки уряд
Піднялися в мураві.
Але всі вони криві,
Ані гілочки прямої —
Кривуляки до одної.
Я почав їх випрямляти,
Підіймати, вигинати.
Вигинав та випрямляв —
Всі галузки заламав.
Тато вискочив із хати,
Став садочок рятувати.
Гілочки перев'язав
І таке мені сказав:
— Як не кинеш сад ламати,
Буду вуха випрямляти.

ЖМУРКА

Гра

З бору,
З долу,
Із гори
Прилетіли три вітри.
Перший вітер дме на ліс,
Другий — хилить верболіз,
Третій вітер що є мочі
Засипає пилом очі.
Не дивись,
Одвернись,
Зажмурись
І затулись!

Ми розлетимося,
Як вітри!
Шугай,
Шукай,
Жмурилочко!
Раз...
Два...
Три!

ГРА В КОПІЄЧКУ

«Котись, котись, копієчко,
По сім'ячко-насіллячко». —
Так гралась ми, малі.

І начебто котилася
Копієчка й губилася
В траві чи у ріллі.

Шукати ми розходились.
Копійка не знаходилась —
Немов її змело.

Насправді в нас копіечки
На сім'ячко-насіллячко
І зовсім не було!

ТАК СКАЗАЛА РІЧКА

— Умий мене, річко, —
Сказала мала.

— Ставай умивайся.

— Подай-но порічки
З рясного стебла.

— Нарви й наїдайся.

— Скажи, синьовода,
Я гарна чи ні?

— Ти дуже вродлива.

— А буде ця врода
На щастя мені?

— Навчишся

Трудиться,

То буде;

А ні,—

Не станеш ніколи щаслива.

КАША, АБИ НЕ НАША

«Я люблю гречану кашу,
Рисову, пшоняну,
Ще якусь — аби не нашу.
Їсти цю не стану».

І сказала гарбузова,
Солоденька каша:
«Ну, тоді бувай здорова,
Вередо Наташо».

Покрутилась по світлиці,
Стала під віконце
Гарбузова каша в мисці,
Золота, як сонце.

Потім — скік до перелазу.
Вслід кричить Наташа:
«Почекай-но, з'їм відразу,
Ти ж уже не наша!»

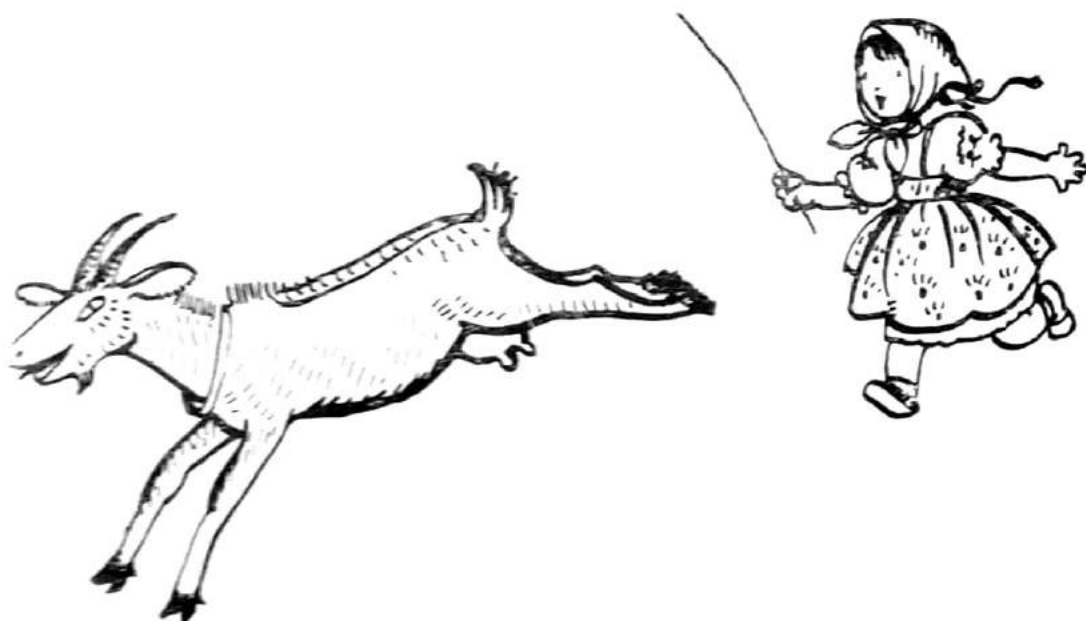

НЕ БУДЬ КОЗОЮ

Іде коза,
Стоїть лоза,
Густа, рясна, зелена.
«Яка краса! —
Кричить коза. —
Ця вся лоза для мене!»

І у кози
Аж дві сльози
У radoщах повисли.
Тріщить лоза,
Гризе коза,
І всю красу погризла.

І ти, мала,
Що в сад пішла
Ранковою порою,
Не рви квіток,
Не псуй гілок,
Не будь, мала, козою.

ГОЛІВКА, ЯК ДОЛІВКА

Я умилась з милом,
Прилягла на килим,
І моя голівка
Між квіток, мов квітка.
Як ота найкраща,
Що квітчає килим.
А Ванько-ледащо,
Він не хоче з милом.
І тому голівка
В нього, як долівка.

ЧОБІТКИ

В мене є чобітки-
Скороходи.
У садок, до луки,
На городи —
Носять скрізь мене ті чобітки,
Лиш дзвенять по сніжку підківки.
Залетів до ріки
В перегонці,
Замочив чобітки
В ополонці.
Мати лає: «Не йди до ріки!»
Я кажу: «Занесли чобітки».

НА ЖНИВАХ

То не маки цвітуть на горі,
Не з волошок летять пелюстки,
То біжать на стерню школярі
Підбирають золоті колоски.

Їх проміння купає в теплі,
Вітерець їм шепоче казки,
Їм стерня підіймає з землі
Повні зерна важкі колоски.

Колоски золотяться в вінках,
З колосочків на грудях разки.
Колоски на колгоспних токах,
На радянським гербі колоски.

ЇЖАЧОК

Засмутився їжачок
Тим, що він із голочок.
«В інших вовночка гладенька,
Пух чи пір'ячко легеньке,
А у мене скрізь голки —
Хто погладить — кров з руки».
Тут із лісу вибіг вовк,
Їжачок мерщій — в клубок.
Вовк і спереду, і ззаду
Той клубок нюхнув з досади...
Поколовши губи й ніс,
Він завив та й геть у ліс.
Звеселився їжачок
Тим, що він із колючок.

ДУКАЧ

Є собака в нас Дукач.
В нього хвіст, мов довгий квач.
Вуха звислі, золоті,
Білий пух на животі,
А по спині смуга йде.
Голос в нього аж гуде.
Він, ледащо, їсть і спить —
Двір не хоче сторожить.
Та у всіх отой Дукач
У пошані.

Хто калач,
Хто дає і ковбасу.
А за що?
Все — за красу.

КУЧЕРЯВИЙ БАРАНЕЦЬ

Кучерявий баранець
Мекав: «Дайте гребінець.
Я гладеньким хочу стати».
І сказала добра мати:

«Не пригладжуй чуба, нащо —
Кучерявим бути краще.
Баранцеві до лица
Чуб носить без гребінця...»
Але ти не баранець —
Треба мати гребінець.

СПІВАНОЧКА

Я маленька Оксаночка,
А звать мене Співаночка.
Де я тільки не з'явлюся,
Сміхом, піснею заллюся.
Я Оксаночка!
Я Співаночка!

Ще, бува, мене й не видко,
А вже пісня лине швидко,
В полі, в лузі чи у гаї
Голосок мій помагає
І в'язальницям,
І тіпальницям.

Часом дома зажуряться,
А я вбіжу із вулиці,
Дзвінко, лунко заспіваю,
Наче пташечка у маї.
Ввійде пісенька у дім,
Стане весело усім.
Я Оксаночка!
Я Співаночка!

ДУДАРИКИ

Ми маленькі
Дударики.
В нас новенькі
Кептарики,
Шапочки
Із повстини,
Дудочки
Із бузини.
Ми подмемо
У дуду
І затнемо:
Ду-ду-ду.
Нас почує
Добрий дід,
Що корчує
В лісі глід.
Ми несем
Йому обід
І гукаєм:
— Діду-ду,
Ой, зробіть
Нову дуду!

ВІН НЕ ЗНАЄ

Ми послали по ялину
Гриця в ліс,
А із лісу нам ліщину
Він приніс.

Він не знає, де ялина,
Де сосна,
Не вгадає, де вербина
Й бузина.

Ми послали по щавель
На луги,
Гриць приніс нам конопель,
Шелюги.

Він не знає, де ялина,
Де сосна,
Не вгадає, де вербина
Й бузина.

Ой ти, Грицю, не сиди
В подушках,
А побігай, походи
По стежках.

Там узнаєш, де ялина,
Де сосна,
Угадаєш, де вербина
Й бузина.

По дібровах погуляй,
По борах,
В піонерських побувай
Таборах.

Там узнаєш, де ялина,
Де сосна,
Угадаєш, де вербина
Й бузина.

МАЛПІ

— О, татові добре —
Замажеться в сажу,
І мама нічого,
Нічого не скаже.

Води підігріє
І кличе: — Вмивайся. —
А я як замажусь —
У дім не з'являйся.

Мій тато одягнеться,
Піде до парку,
А я лиш на вулицю —
Зразу і сварка:

— Ти сам не виходь,
Бо наїде машина! —
А що я, не бачу?
Хіба я дитина?

Мені вже чотири,
Два тижні на п'ятий, —
Чого ж я не можу,
Як тато, гуляти?

А мама сміється:
— Не буду сваритись.
Внеси нам з криниці
Водички напитись.

— Хіба я дістану
Руками до зрубу?
— Тоді положи
Це поліно у грубу.

— Та я те поліно
Й підняти не можу.
— Тоді ти полагодь
В саду огорожу.

— Там високо дуже
Прикріплена лата.
— Отож, мій малий,
Не рівняйся до тата.

КАРТИНА

В мене є
Така картина —
Краща від усіх!
Не картина,
А вітрина!
Над горою
Там долина,
Спіють яблука,
Малина,
Зверху
Валить сніг.
На гілках
Сидять зайчата,
По ставку
Пливуть курчата,
Їжаки летять.

Світить сонце,
Сяють зорі.
Жолуді на осокорі
Гронами висять.

— От картина,
Так картина!
Що малюнок,
То й новина.
Хто ж її подарував?
— Це я сам намалював.

МИКОЛКА

Ми насіннячко збирали в гущині,
Скрізь лунали наші співи голосні.

Ми співали ще й сміялися,
До Миколи прискіпалися.
В нього торба не зашитая,
В нього шия не помитая.
Ми сміялись над Миколкою,
Зашивали торбу голкою,
За дубовою криницею
Облили його водицею.
Хай води він не цурається,
Хай щоранку умивається.

Ми насіннячко збирали в гущині,
Скрізь лунали наші співи голосні.

ГОВОРИТЬ МЕНІ ЧИ НІ?

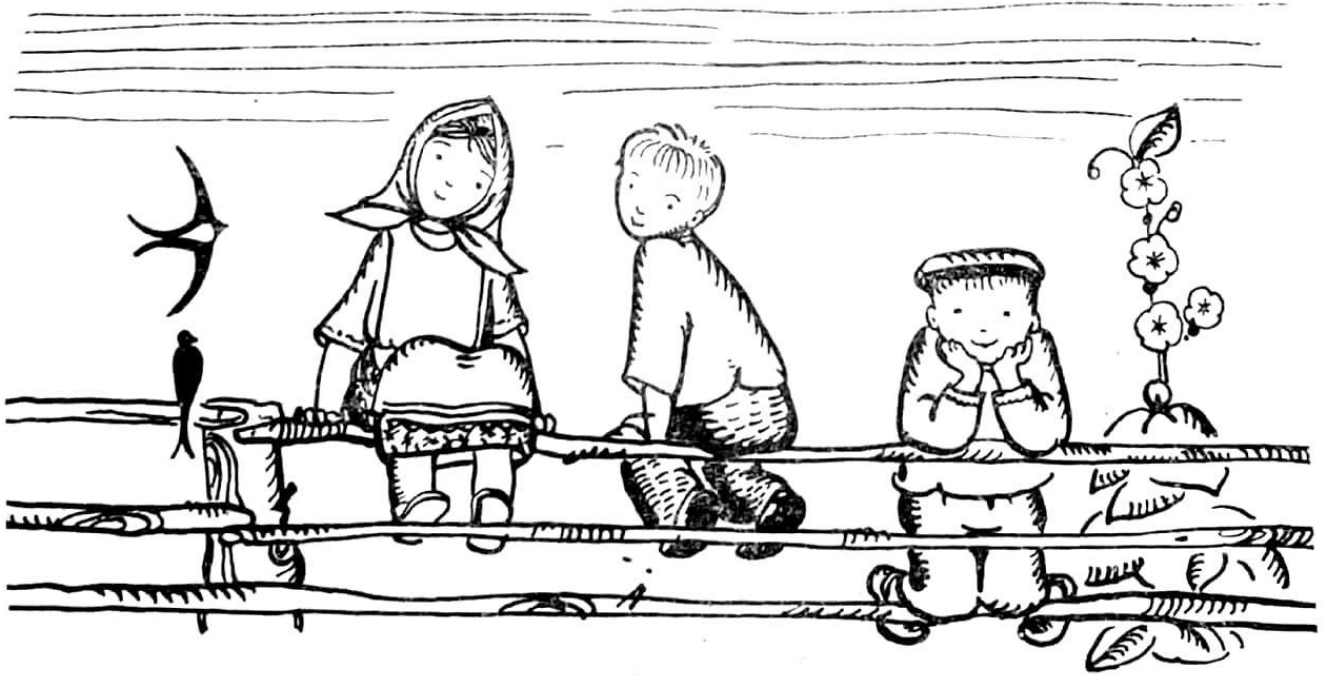
— Ви, хороша дітвора,
Із колгоспного двора
Вийшли ранньої пори...
Говорить мені
Чи ні?
— Говори!

— Ви ловили ховрахів,
Гризунів і шкідників

Біля кожної нори.
Говорить мені
Чи ні?
— Говори!

— Ви зривали бур'яни,
І пирій, і полини
До вечірньої пори.
Говорить мені
Чи ні?
— Говори!

— Як верталися назад,
Ви залізли в бабин сад
І засіли в гущині.
Говорить мені
Чи ні?
— Ні!

СОН

Прилетіла бджілка до Павла.
Бджілка, мов сопілка, загула:
— Слухай, мій хазяїне, тобі
Наші бджоли кланялись в журбі.
Трудівниць ти зовсім занедбав,
Десь на цілі тижні запропав.
Вулики замekli на дощі,
Розрослись на пасіці кущі,
Затуляють листячком льоток.
Не надійся, Павле, на медок. —
Так наснилось хлопцеві вночі.
Ранком він поскошував кущі,
Вийняв рамки, вистругав дошки,
Поміняв на вуликах дашки,
Трутники розчистив, як зумів,
Навіть стежку віником замів.
Ліг, заснув. І знову до Павла
Бджілка, мов сопілка, загула.
Каже: — Павле-друже, молодець!
Буде в тебе мед і медянець.
Бджоли трутнів б'ють споконвіків
І не люблять трутнів-бджільників.

Д О Н Я

— Ти помічниця, —
Матінка скаже.
Дочка зашариться:
— Аякже.

Встане раненько,
Личко помие,
Ліжко гарненько
Накриє.

Віничок візьме,
Вимете хату.
— З мамою скрізь ми,
Тату.

Вчора уранці
Ходила з охоти
В маминій ланці
Полоти.

Там із барила
Я воду носила.
Всі говорили:
«Мила!»

Батько сміється:
— Донечко-доню! —
Тисне до серця,
До скроні.

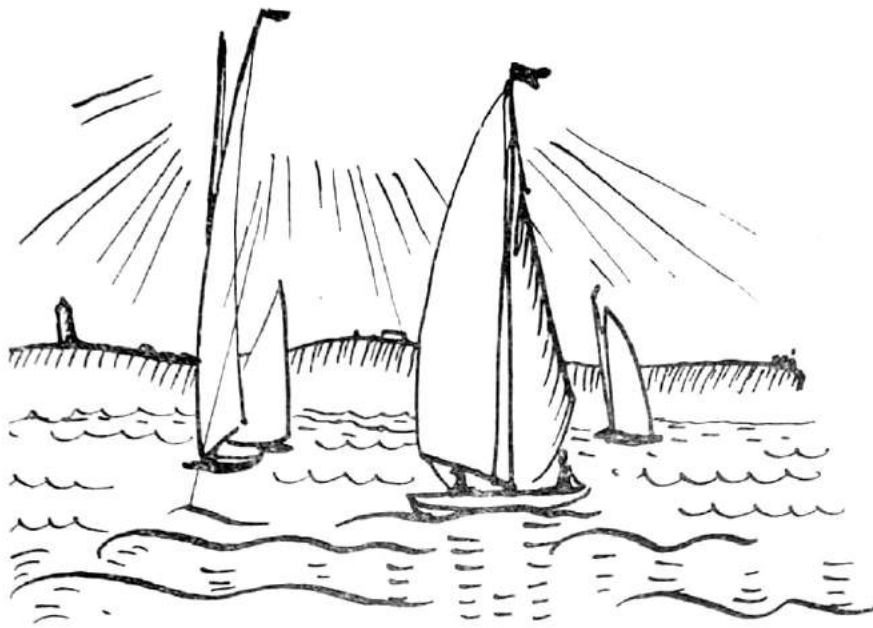
— Ти помічниця
В хаті і в полі,
Будеш учитися
В школі.

КАПІТАН

— Я капітан!
Я капітан! —
Кричить Іван з корита.—
Через туман
У океан
Пливтиму знаменито! —
Корито хить —
Іван у став,
Рибалка ледь його дістав.
— Що, капітан? —
Мовчить Іван,
Викручує сорочку.
За мить уже через бур'ян
До ставу котить бочку.
І знов кричить:
— Я в океан!
Із нього вийде капітан.

ПІОНЕРСЬКИЙ ФЛОТ

Наче білі крила,
Піднялись вітрила —
Впливає піонерський флот.
Вітер набігає,
Веслам помагає,
Синя хвиля горнеться на борт.

Капітан Микола
Дивиться довкола —
За Дніпром у парку малюки
Ручки підіймають.
Ласкаво благають:
«Ой, візьміть і нас у моряки!»

«Підростайте, діти.
Плавать треба вміти...»
Усміхнувся юний капітан.

І широкий човен,
Піонерів повен,
Порина у ранішній туман.

Наче білі крила,
Піднялись вітрила,
На вітрилах сонячна пора,
Там про океани
Мріють капітани
У затоках синього Дніпра.

ПЕТРИКОВЕ МОРЕ

Ми у глинищах старих
Підвели загату.
Настікало по весні
Там води багато.

Дядько нам зробив човна:
«Плавайте, хлоп'ята!»
Ми із міста принесли
Риб'ячі малята.

Кожен день вони ростуть,
Більшають потроху.
Ми їм кидаєм пшона,
Хліба і гороху.

Хтось і раків напустив.
З ними сміх і горе.
Ми назвали наш ставок
«Петрикове море».

Бо задумав класти гать
Петрик із Заросся.
І тепер ми всім селом
Плавати вчимося.

Зроду ставу не було
В степовій окрузі.
Коли в вас ставка нема —
Побудуйте, друзі!

Назовіть його ставком,
Морем чи розливом,—
Ми підтримаємо вас
Дружним колективом.

МОЛОТОК

В мене є залізний молоток,
Я його завжди кладу в куток,
Де лежать і пилка, і терпуг,
Він же їм завжди хороший друг.
У кімнаті лине його дзвін,
Що співає, що говорить він?..
Молоток говорить: «Тук-тук-тук,
Я найкращий друг умілих рук.
В них я затанцюю, мов живий,
А в руках невмілих я кривий.
Візьме пухла ручка за держак —
І звестись не можу я ніяк,
А зведусь, то знову упаду,
Синяків наставлю на біду.
Не люблю я зроду білорук,
А в руках умілих: тук-тук-тук».

У ГРОЗУ

Діти грали в «довгі лози».
Вмить захмарило на грози,
Полили дощі,
Вилягли кущі.

Діти грали в «довгі лози».
«Що нам бурі! Що нам грози!

Ми ж не цукрові —
Будемо живі!»

Їх лякала громовиця,
Осліпляла блискавиця.
Злива залила
Стежку до села.

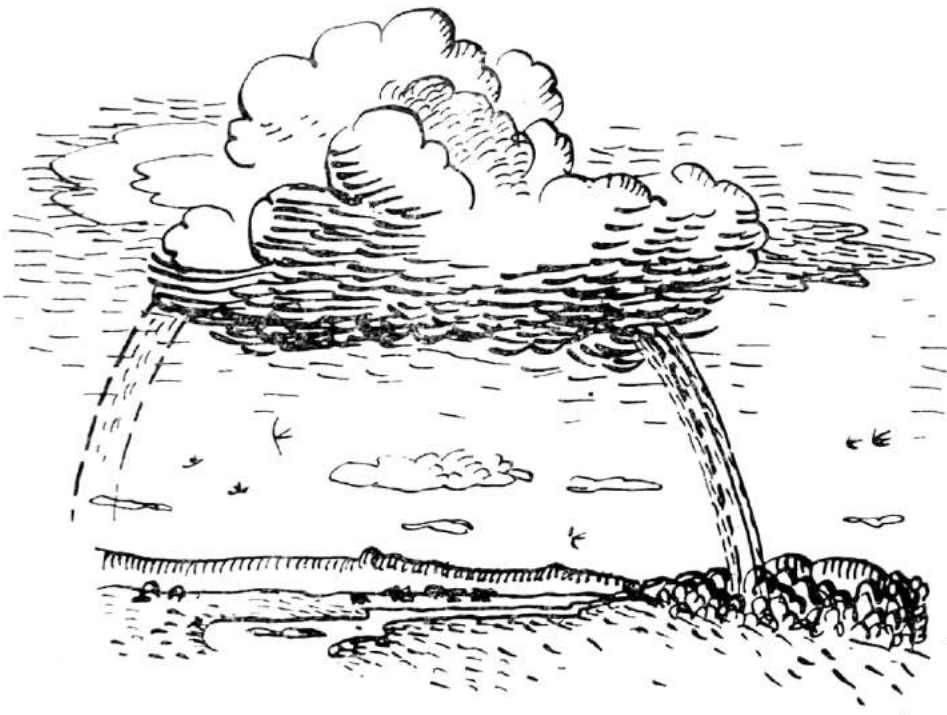
«Підем бродом-перебродом,
Полям, лугом і городом,

Ми не боїмось —
Плавать навчимось.

Ой ви бурі, ой ви грози!
Грайте з нами в «довгі лози»,
Це хороша гра!» —
Кличе діввора.

Вгамувалась буря, злива,
Вийшла райдуга щаслива
З річки воду пить!
Ой, щаслива мить!

Діти грають в «довгі лози»,
Оббивають з листя роси.
І тепер у всіх
Тільки сміх.

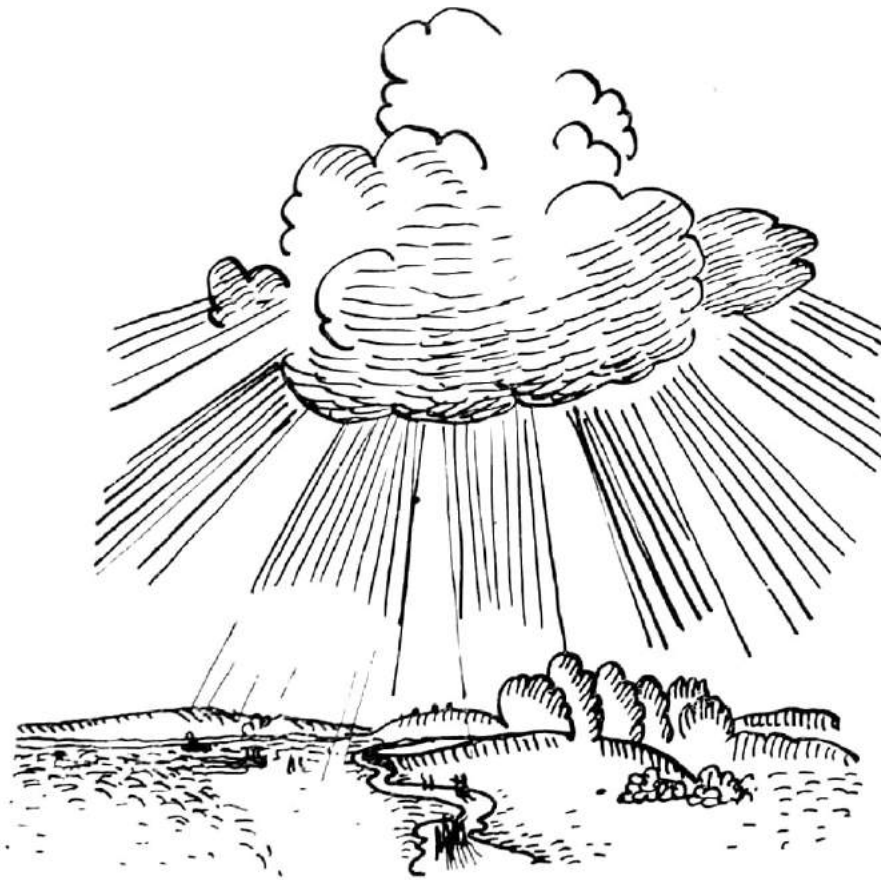
МИР-ГОРОД

Зібралися друзі.
В зеленім галуззі
Курінь збудували.
Благенькі чували
Набили травою,
Пухкою, живою.
І ліжками стали
Пузаті чували.
Звели на жердину
Червону хустину,
І прапором стала
Хустина чимала.
Тоді збудували
Вони залізницю,
Просторі вокзали,
І школу-світлицю,
І площу широку,

І зірку високу
На стрілці шпиля.
Коли завершили
Палаці і хати,
Тоді всі рішили
Свій город назвати.
— Червона зірниця! —
Одні закричали.
— Весела столиця! —
Найменші сказали.
— Та годі кричати! —
Хтось вигукнув. —
Мир! —

Хлоп'ята, дівчата
Поглянули вшир.
Хмарками тумани
Під гаєм пливли,
До стану комбайни
Із поля пройшли,
Вертались бригади
З роботи в село.
Так мирно і радо
Навколо було.

Всміхнулись веселі
Від щирого серця:
— Хай наша оселя
Мир-городом зветься!

М Р І Я

Курточка братова
З буквами РУ,
Станція Сватове
Аж на яру.

Братик ще спатиме,
Я одягну,
Вийду на Сватове,
В луду гукну.

Стрілка відхилиться,
Поїзд майне,
Братик прокинеться,
Змінить мене.

З Е Л Е Н Е М І С Т О

Ми посадим липи та клени —
Буде наше місто зелене.

Ми посадим в полі тополі —
Хай вони зростають поволі.

Ми обсадим школу бузками
Та обв'єм площу квітками.

Хай ростуть дерева і квіти.
Ми щасливі, радісні діти.

Дерева зростатимуть з нами,
Задзвенять над містом гілками.

Хай шумить за містом ліщина,
Хай цвіте-розцвіта Батьківщина!

НАШЕ ЛАСТІВ'Я

Над ганком гніздо ластів'яче,
У нім ластів'ята малі.
Одненьке упало і плаче
В дворі, на холодній землі.

Ми влізли під дах по драбині
Й поклали в гніздо пташеня.
І ластівка хворій дитині
Приносила ліки щодня.

І ми ластів'я доглядали,
Казали:
«То наше пищить».

З драбини його годували,
Давали по крапельці пить.

А вчора дивились, раділи,
Коли до гаїв за село
З гнізда ластів'ята летіли —
Між ними і наше було.

ОСІНЬ

Ходить осінь по току
У багряному вінку,
Бродить по зерні:
«Це усе чи ні?»
«Це не все, —
Шумлять скирти.—
Всі бригади обійди.
Скільки там зерна —
Тільки поле зна.
Та ще знає агроном,
Та комори під зерном,
Та вагони у путі,
Та широкі скатерті.

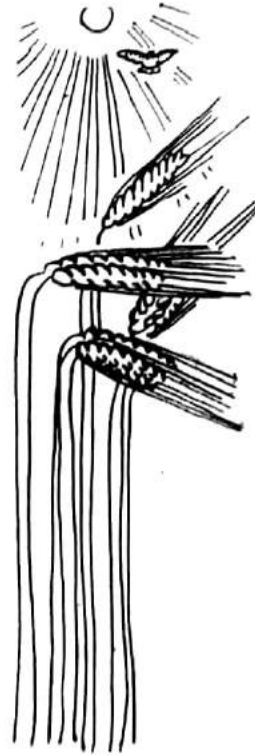

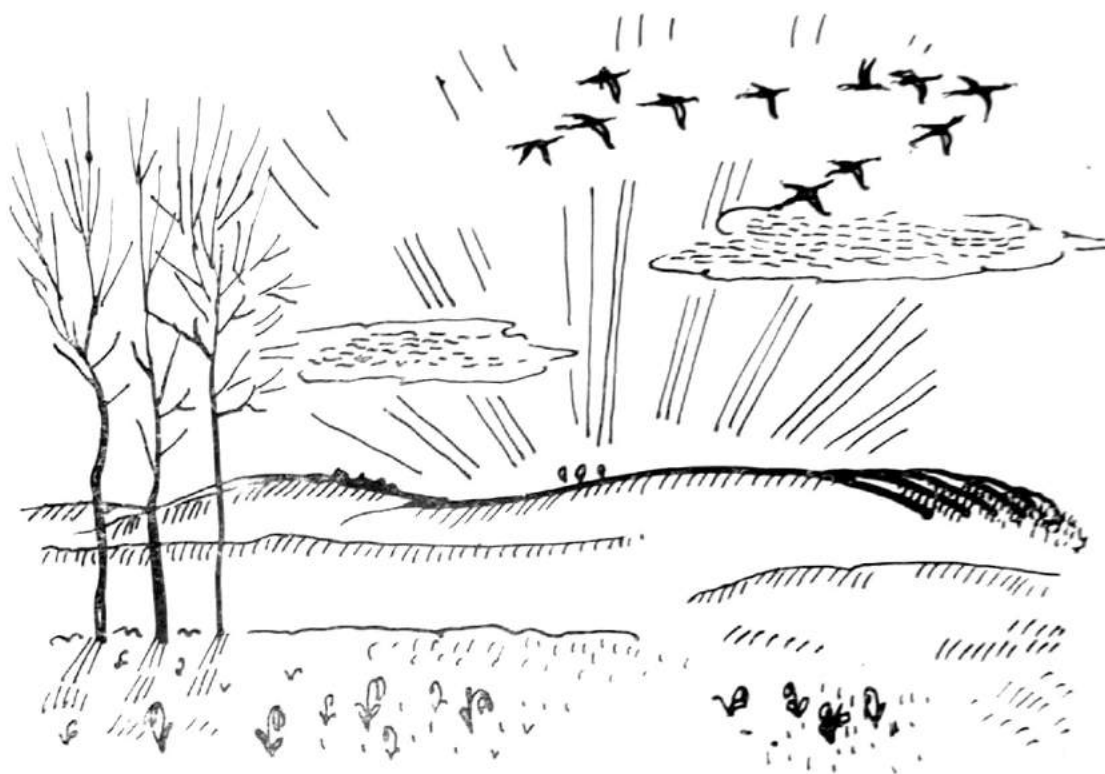
Батьківщина зна,
Скільки в нас зерна».

Ходить осінь по двору,
По колгоспному добру,
Лічить все, що є,
Голос подає:
«Гей, корови, коні, вівці,
Чи усі ви тут на місці?»
«Ні, не всі, не всі.
Ще лошата на вівсі,
Ще ягнята є в отарі,
Ще телята у кошарі.
Не злічить добра,—
Золота пора!»

Ходить осінь по грядках,
По цукрових буряках,
Ходить коло бурт:
«Скільки цукру тут!» —
«Скільки цукру!» —
Скажуть діти,
Коли будуть солодити
Кашу на столі
В місті і в селі.

Ходить з куклем у руці,
Лле дощі на пшениці,
На густі жита
Осінь золота.

ЖУРАВЛИКИ ЛИНУТЬ

Журавлики линуть:
«Курли та курли.
Ми з краю свого
В чужину попливли.
І там, за морями,
В далекім краю,
Згадаєм не раз
Про Вітчизну свою,

Де вивели діток,
Де гнізда звили».
Журавлики линуть:
«Курли та курли».

Під ними родюча
Безмежна земля.
Стерня золотіє,
Парує рілля.
Усе тут знайоме
І рідне усе.
А вітер холодний
У далеч несе.
Ім люди гукають:
«Здорові були!»
Журавлики ніжно:
«Курли!
Курли!»
Весна.
Із-за моря
Летять журавлі.
Поля зеленіють
У раннім теплі,
І проліском, рястом
Квітують ліси.
Вітчизна співає
На всі голоси.
Підводиться сонце
З нічної імлі.
Журавлики радо:
«Курли!»

С Н І Ж О К

Як на моріжок
Налетів сніжок,
І до річки, і до бору
Не видно стежок.

Шапку я схвачу,
З гірки полечу,
Чобітками, підківками
Стежку протопчу.

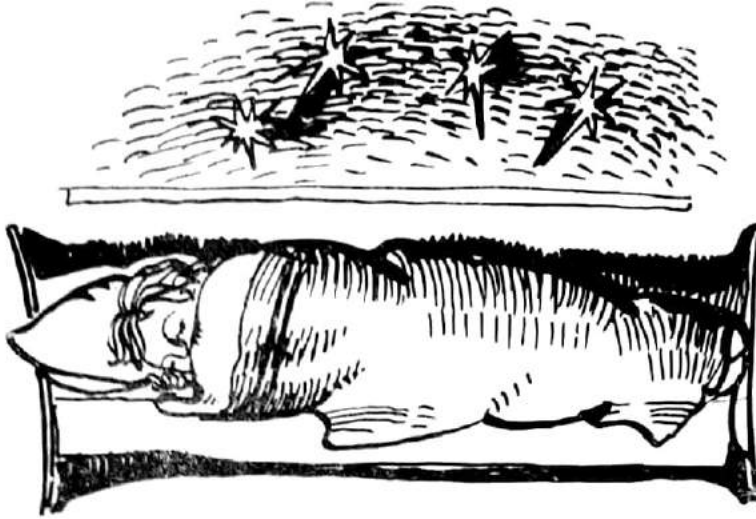
Як почнеться гра,
Рада дітвора
Зліпить білу сніжну бабу
Посеред двора.

І, немов жива,
Баба снігова
Буде зиму всю стояти,
Наче вартова.

КОЛІСКОВА

Спи, мій маленький,
Цить.
Зайчик сіренький
Спить.

Сплять при дорозі
Воли,
Сплять на відрозі
Орли.

Тільки не спить
Пастушок.
Свиснув, летить
Посошок.

Вовк завернув
Та й утік,
В поле стрибнув
Через тік.

Спи, мій маленький,
Цить.
Зайчик сіренький
Спить.

Сплять наші рідні
Краї.
Ниви дорідні,
Гаї.

Тільки твій тато
Не спить,
Вийшов на варту
В цю мить.

Ворог метнувся
Назад.
Що ж ти проснувся?
То сад...

Сад молоденький
Шумить.
Спи, мій маленький,
Цить.

КАЗКИ

НЕХО-НЕГО

Ходить Ранок за вікном
Із великим казаном,
А у тому казані
Каша вариться на дні.
Не рідка і не густа —
Каша дивна, не проста,
Не із гречки, не з пшона,
А солодка, медяна.
В ній киплять горіхи, вишні,
Вергуни, ватрушки пишні,
В шоколаді ескімо
В губи проситься само.
Мати вибігла із хати,
Стала кликати, гукати:
— Ой ти, Ранку Золотий,
Синьоокий, молодий,
Залиши нам казанок,
Хай поснідає синок.—
Усміхнувся Світлий Ранок,
Голубий прослав серпанок
Із подвір'я аж у сад.
Каже:
— Я залишить рад.

Як же звать синка твого?
— Звать його
Нехо-Него...
— А, це той синок, що зранку
Відсуває гречку, манку,

Що не їв капусти зроду
І не любить свіжу воду,
Все кричить: «Нехо... Него...»
Не люблю синка твого.
До обіду хай чекає,
Я до інших завітаю. —
Так промовив Світлий Ранок
І мерщій на ближній ганок,
Пригощать Юрка й Наташу,
Що їдять гречану кашу.

* * *

По оселі ходить День
В лунах радісних пісень.
Він скликає на обід
Свій робочий, славний рід.

Під пахвою в нього горщик,
 У горшку парує борщик,
 Не рідкий і не густий,
 Борщик дивний, не простий.
 Там киплять коржі пшеничні,
 Груші, яблука і вишні,
 Низка бубликів цукрових,
 Десять персиків здорових,
 А з малиною пломбир
 Холодить на цілий двір.
 Мати вибігла із хати,
 Стала кликати, гукати:
 — День погожий і привітний,
 Хоче їсти син мій рідний.
 Залиши нам дивний горщик,
 Хай попробує твій борщик. —
 День негайно зупинився,
 Низько мамі поклонився:
 — Як же звать синка твого?
 — Звать його
 Нехо-Него.
 — А, це той лінивий дуже,
 Що на хліб сопе байдуже,
 Що кричить: «Нехо... Него...»
 Не люблю синка твого.
 Він не їсть борщу і каші
 Ні картоплі, ані кваші,
 Ні густого кулешу,
 Я до інших поспішу.

Ходить Вечір по дорозі
 І на кожному порозі
 Зупиняється на мить.
 В кухлі юшечка кипить,
 Не рідка і не густа —
 Юшка дивна, не проста.
 В ній не риба, а варення,
 Із помадкою печення,
 Молодий солодкий квас,
 Золотавий ананас,
 Карамелька, мармелад,
 Соковитий виноград.
 Мати знов біжить із хати
 Вечір кликати, гукати.
 Зупинився Тихий Вечір
 І почав привітні речі:
 — Як ім'я синка твого?
 — Звуть його
 Нехо-Него. —
 Вечір каже:
 — І не жди,
 Не зайду до вереди.
 Він за стіл не вміє сісти,
 Дерунів не хоче їсти,
 Помідорів, огірків
 І печених буряків.
 Понесу я дивну юшку
 До Івася, до Павлушки,
 Ті їдять, що подадуть.
 Я до них вже знаю путь, —
 Так їй Вечір відповів
 І пільмою шлях замів.

І сидить Нехо-Него
 Проти ліжечка свого.
 Він у двір не вибігав,
 Гай садить не помагав,
 Як його маленькі друзі,
 Що саджали верби в лузі,
 Поливали помідори,
 Попалили листя гори,
 Щоб торішні шкідники
 Не псували яблуньки.
 Вереда сидів, нудився,
 Все на День і Вечір злився,
 Що поласувать йому
 Не давали одному.
 Страви дивні клекотіли,
 Та до інших полетіли.
 Ніч заглянула в вікно,
 Вереда не їв давно.
 Із очей у хлопця — дощ.
 Він бере холодний борщ,
 Картоплину, хліба скибу
 І суху солону рибу.
 Трохи зморщивсь і жує
 Все, що з їжі в хаті є.
 Ніч питає:
 — Ти чого? —
 І сказав Нехо-Него:
 — Я голодний, їсти хочу.
 Всім лиш голову морочу,
 І мене тут одного
 Здавна звуть — Нехо-Него.
 Ніс чудесну кашу Ранок,

Та побіг на інший ганок.
День борщу свого не дав,
Вечір юшку заховав
Тим, що я — Нехо-Него.
Не люблю ім'я цього.
Буду їсти борщ і кашу,
Картопляники і квашу,
Сирівець із огірком —
Хай зовуть мене Федьком.

ЧИ ГАДЮКА, А ЧИ ВУЖ

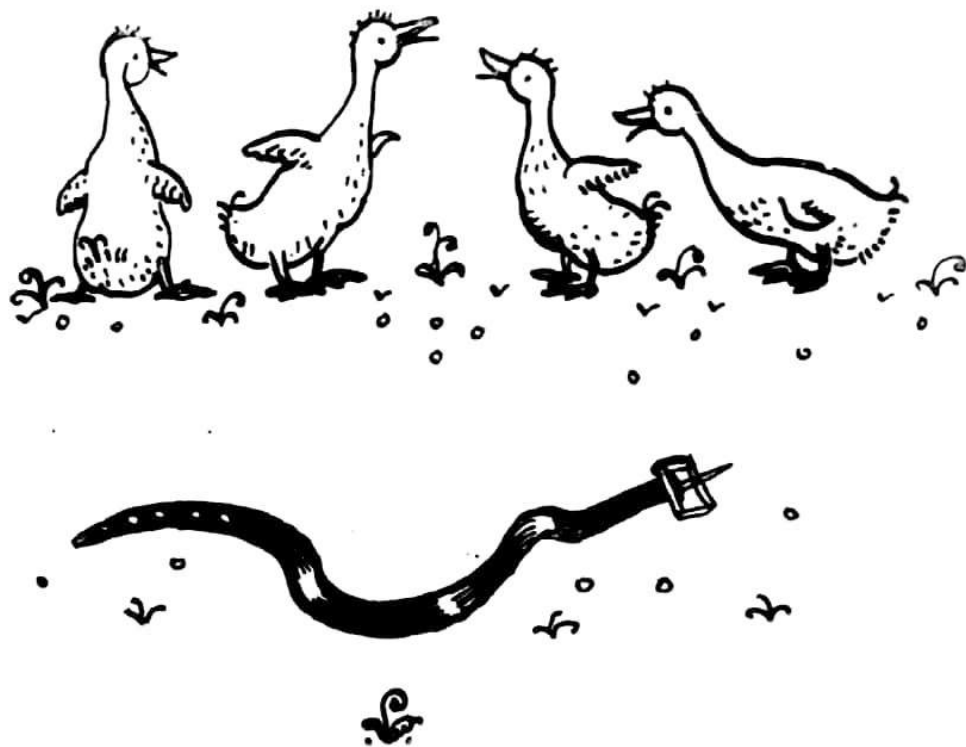
Біг Івасик на ставок
І згубив новий пасок.
Він звисає з крутизни,
І здається здалини:
Чи гадюка, а чи вуж,
Перекручений, як гуж,
Підповзає до води.
Навіть страшно йти туди.

Чапу-лапу — йдуть качата
На ставочку покачатись.
Враз передне зупинилось,
На стежину подивилось:
«Чи гадюка, а чи вуж,
Перекручений, як гуж,
Там лежить коло води?
Я боюсь іти туди».

За качатами гусята
Йшли на хвилі погасати.
Й зупинилися малі.
Щось чорніє на землі:
«Чи гадюка, а чи вуж,
Перекручений, як гуж,
Там лежить коло води?
Ми не підемо туди».

Йшли напитися цесарки
До ставка, бо дуже парко.
Зупинились, поглядають,
«Що воно таке? — питають. —
Чи гадюка, а чи вуж,
Перекручений, як гуж,
Там лежить коло води?
Нам не хочеться туди».

Тут піднявся вітерець,
Здув Іванків ремінець.
Та ніхто на став не йде,
Спірка в лузі аж гуде:
«То гадюка, а чи вуж,
Перекручений, мов гуж,
Там лежав коло води?
Й ні сюди, ані туди».

ЛІСОВИЙ ГОМІН

була у лісі —
Все говорить там.
Ліска каже:
«Прісю,
Йди горішок дам».
Нагинає гілки рiг
І дає мені горіх,
Ще й сміється:
«На, з'їси,
Та спочатку розкуси».
Я кусала той горіх,
Але він твердий, на гріх.
А з густої гілочки
Вилізло дві білочки.
Кажуть:
«Дай-но допоможем,
Ми кусать горіхи можем».
Я горішка не даю,
Молоточком розіб'ю,
Як вернусь до себе в дім, —
І сама його із'їм.
Підійшла до Дуба —
Листя шелестить,
Мов шепоче:
«Люба,

Зупинись на мить».
Дуб говорить:
«Дочко,
Дам я жолуді,

Виростуть дубочки
В тебе молоді.
Будеш бавитися ними,
Будеш гратися
І галузками рясними
Укриватися.
Ти ж дивись не урони,
Бо украдуть кабани».
Ні, я жолудь збережу,
Коло хати посаджу,
Хай росте дубочок —
Мій малий синочок.

Квітка біла-біла
Каже:
«Йди сюди».
Бджілка в ній сиділа,
Я і пожаліла:
«Ну, сиди, сиди».
Бджілка підхопилась
З росяних квіток,
Каже:
«Я за милість
Принесу медок.
А зимою вдома
Ти його з'їси,
Пахнутимуть в ньому
Луки і ліси,
В ньому заіскриться
Сонце золоте».
«Глянь, моя сестрице,
Он бузок цвіте,
А за ним шипшина —
В барвах пелюсток».
І летить бджолина
Далі по медок.

Потім Гриб з'явився
В шапці у вушанці.
Каже:
«Я родився
Лиш сьогодні вранці.
До обіду вже підріс
І тепер дрімаю.
Я такий — на цілий ліс,
Більшого немає».
Підняла його —

Важкий,
На плече поклала.
Гриб туркоче:
«Я такий,
Що прибавиш сала —
І вечеря буде ласа,
Краща каші,
Ліпша м'яса
І смачніша всяких риб.
Я славетний Білий Гриб».

Я лягла в Травиці,
А вона шепоче:
«У мені тут спиться,
Як у тиші ночі.
Буду колисати —
Люленьки-люлі.
Казочки казати,
Листям накривати
Ніженьки малі.
Спи собі в теплі —
Люленьки-люлі».
Очі лиш закрила,
Зразу цілий ліс
Підійнявсь на крила
І мене поніс
У далекі землі,
Де живуть казки.
Там сніжинки теплі
Криють галузки
І заходять в хати
Смілі ведмедята
То з грушками,
То з грибками,

То з суніцями,
То зі срібними квітками
І жар-птицями.
Так би я проспала,
Мабуть, до зорі,
Але тут напали
Мухи, комарі,
«Жиж та жиж,
Чого ти спиш,
Чом додому не спішиш?
Тато жде,
Мати жде:
«Де це наша доня, де?»
А бабуся ронить сльози:
«Наступають бурі-грози,
Треба швидше йти до лісу,
Рятувати нашу Прісю».

Прилетіла я до ганку,
Все розсипала в ліску,
Від Гриба саму вушанку
Принесла на кіснику.
І сказав мені той Гриб:
«Я хороший,
Я прилип».

ЦАП-ЗАБІЯКА

Хив над річкою Залий
Не старий і не малий
Цап — упертий забіяка.
Був такий страшний вояка,
Що кого не стріне, б'ється.
Хай хоч кров із нього ллється
Чи тріщить лобина, ріжки —
Не відступиться нітрішки.
Бився цап з бичком три рази.
Аж тріщали перелази,
Дуже бився із Рябком,
Навіть з тихим гусакком.
Залякав усіх в окрузі.
І його колишні друзі
Не ходили на Залий,
Де блукав цапина злий.
«Цур тобі, — усі казали, —
Що ми — клопоту не мали —
Затівати бій дурний».
Цап ходив сумний, нудний,
Бо не мав перед собою
Нікогісінько для бою.
Не знайшовши з ким побитись,
Цап до річки йде напитись,
Йде він гордою ходою.
Зупинився над водою.

Тихо горнеться ріка,
Не глибока й не мілка,
Чиста, наче із кришталю.
Скочив цап на трухлу палю

І побачив під водою
Із рогами, з бородою
Звіра сірого, малого,
Набундюченого, злого.
«Ой, яка ж гидка тварина!» —
Закричав лихий цапина.
Цап об палю б'є ногами.
Націляється рогами.
Й той звірюка під водою
Крутить злісно бородою
І об палю б'є ногами,
Націляється рогами,

Аж трясеться — битись хоче.
Цап із палі як зіскоче,
Щоб уцілить в перенісся...
Шум води над ним пронісся
Та й затих —
Мовляв, не жди,
Цап не вийде із води.
Сам з собою він побився
І в потоці утопився.
І тепер бички, телята,
Цуценята і качата
Ходять вільно на Залій,
Де блукав цапина злий.

ЧОТИРИ ВІТРИ

Наша Оля по сніжку
Біга в білім кожушку.
А не знаєш, де сніжок,
А де білий кожушок.
Кожушок —
Немов пушина,
Мов сніжина —
Порошина.
А у баби кожушина
З чорним коміром опліч,
Наче
Піч,
Темна ніч.
Баба каже: «Геть на піч!
В житі ноги відітри,
Бо вітри,
Вітри,
Вітри
Вилітають із нори,
Заберуть тебе в мішок,
Знімуть білий кожушок,
Кинуть в полі на сніжок.
І холодна, і сира
Замете тебе кура.

Ну, пора,
Пора,
Пора!
Геть до хати із двора».
Оля кинулась до хати,
Там її зустріла мати,
Обтрусила, обігріла,
Теплим чаєм напоїла,
З медом пряників дала.
Тут і баба підійшла,
Підійшла і почала:
«Ти мала,
Мала,
Мала!
Чом обідати не йшла?
Завдала мені тривоги,
Застудила руки й ноги,
Знов у валянках вода.
Ой, біда,
Біда,
Біда!
Глянь на шибці — борода!
То Найстарший Вітровій,

Сніговій,
Буревій,
У накидці вихровій.
Вже давно гаса по полю,
Хоче вкрасти нашу Олю.
Ти лягай,
Лягай,
Лягай!
Знов у двір не вибігай».
Оля кинулась до ліжка,
Мати їй накрила ніжки,
Побажала щастя їй долі.
Оля спить...
І сниться Олі,
Що Найстарший Вітровій,
Сніговій,
Буревій,
У накидці вихровій
Зупинився коло хати,
Став кричати,
Вимагати,
Щоб пустили Олю з хати.
Баба каже: «Закричу!»
Мати каже: «Не пущу!»
Вітер каже: «Як наляжу,
Вікна, двері потовчу.
Вікна, двері потовчу,
Вашу Олю захвачу,
Закручу,
Поволочу
По левадах та по полю
Вашу Олю,
Олю,
Олю,

Щоб узнала нашу волю,
Буйну волю вітрову,
Грізну силу вихрову!»
Мати вітра не пускає.
Вітер вікна витискає,
Підіймає Олю вгору
І несе на білу гору,
Де живе його сестра,
Снігокрутниця курá.
А курá
Кричить: «Ура!
Я стара,
Стара,
Стара!
В мене сива голова,
Кров у мене снігова,
Руки в мене крижані—
Дайте Оленьку мені!»
Закрутила бідну Олю,
Заморозила до болю.
Все несе,
Несе,
Несе
За дорогу, за шосе,
За городи, за підмети
І штовхає у замети.
Оля кличе,
Оля плаче,
Та ніхто її не бачить
І не чує.
І з біди не порятує.
Раптом чує... хтось рукою
Ніжно, теплою такою,
Обіймає,

Пригортає,
Тихим голосом питає:
«Ой мала,
Мала,
Мала,
Що ти хочеш?»
«Я? Тепла!» —
Оля враз відповіла.
Спалахнуло в полі світло,
Все засяяло,
Розквітло.
Трави, проліски навкруг,
І не чути лютих хуг.
«Хто ти будеш, друже мій?»
«Я — Весняний Вітровій!
Я лечу,
Лечу,
Лечу,
Дам і сонця, і дощу.
Все я дам тобі, мала.
Що ти хочеш?»
«Я? Тепла! —
Оля знов відповіла. —
Ну, іще,
Іще,
Іще
Хай жаркіше припече!»
Сонце гріє,
Пригріває,
Вітер віє,
Повіває,
Теплий вітер
Суховій
Пилом горнеться до вій,

Наганяє люту спеку.
А іти іще далеко.
Оля вибилась із сил.
Всюди пил,
Пил,
Пил.
Оля каже: «Дайте пити!
Я не можу більше жити.
Хоч краплиночку прошу...»
І схилилась на межу.

Згодом чує — хтось гукає,
За плече її торкає.
Каже: «Я допоможу!
Я біжу,
Біжу,
Біжу,
Сонцю шлях загороджу!»

Налетіли чорні хмари,
Грому гримнули удари.
Почалася літня злива.
Оля, рада і щаслива,
Запитала: «Хто ти є,
Добре щастячко моє?»
«Я є Літній Вітровій,
Лину в хмарі грозівій.
Всім, хто просить
І не просить,
Поливаю жито, просо,
Все обновлюю дощем!»
Оля крикнула: «Іще!
Ну, іще,
Іще,
Іще

Хай водиця потече,
Щоб обмитись,
Освіжитись,
Щоб награтись,
Накупатись!»

Оля бовтається в ставі,
У веселчиній заграві,
Під вечірнім промінцем
Зашарілася лицем.
За купанням зголодніла.
Каже: «Я давно не їла.
Дайте їсти,
Їсти,
Їсти,
Хоч на мить до столу сісти»
«Я, Осінній Вітровій,
Йду по стежці садовій.
Дам я спілого ренглоту,
Дам я грушу бергамоту». —
Зашумів осінній вітер,
Мокре личко Олі витер.
Як війне сюди-туди —
Всюди падають плоди
У краплиночках роси.
«Ой, труси,
Труси,
Труси!
Всі дерева обтруси!» —
Тільки й чути Олю раду.
В неї повно винограду,
І ренглоти, й бергамоти
В ніжнім сяйві позолоти.
Вітер трусить, не вгаває,

Із дерев плоди зриває,
Потім листя полетіло.
Оля дивиться несміло,
Хоче крикнути: «Не вій,
Мій Осінній Вітровій!»

Але вітер віє,
Віє —
Вже повсюди сніг біліє,
А із снігу йде куря.
«Я стара, —
Кричить, —
Стара!
В мене сива голова,
Кров у мене снігова,
Руки в мене крижані —
Дайте Оленьку мені!»

Оля кинулась тікати,
Та спіткнулась коло хати
Й пробудилася вона...
А за вікнами — весна.

СПІРКА

їхали в машині
Саджанці малі
Шляхом по долині,
По сирій землі.

Їхали дубочки,
Золоті липки,
Рівні ясеночки,
Пишні ялинки.

В рідний край летіли
Дружні журавлі,
Крикнути хотіли:
«Здрастуйте, малі!»

Та легка хмарина
Вкрила журавлів.
Їхала машина
В даль серед полів.

Раптом зупинилась
Десь коло горба.
Там на яр схилилась
Росяна верба.

І сказали тихо
Золоті липки:
— Нам не знати лиха
В суглинках липких.

Уквітчаєм поле
В квіти медяні,
Нас обів'ють бджоли
У липневі дні.

— Годі! — закричали
Рівні ясенки. —
Краще б помовчали
Немічні липки.

Будуть вас ламати,
Будуть лико драть.
Дерево, мов з вати,—
Липа, що й казати.

А із нас обіддя
Гнуть колісники,
Хвалять в лихоліття
Знатні візники.

Мов стальна пружина,
Дерево із нас.—
Підвелась ялина,
Каже: — В добрий час.

І обіддя, й лико,
Й медяна роса —
Щастя не велике.
А моя краса

Сніжною зимою
Людам дорога.
Ідуть в бір за мною,
Хоч яка пурга.

Золотом квітчають
В новорічні дні
І мені співають
Радісні пісні.

Значить, я миліша
Людам від усіх... —
Обірвалась тиша,
І пронісся сміх.

То сміялись горді
Молоді дубки.
І кричали: — Годі
Слухати байки!

Лиш дуби могутні,
Мов богатирі,
В славі незабутні,
В шані і добрі.

Ми живем століттям,
Кров у нас густа.
Наше буйне віття
Хмари заміта.

З нас бики і палі
Ставлять під мости.
Ми ведем у далі
Рейки і дроти...

Росяна вербиця
Мовила дубкам,
Ясенам, ялицям,
Золотим липкам:

— Всім вам, любі діти,
Раді на полях,
Закривайте літом
Суховіям шлях.

Взимку сніжні гори
Стануть коло вас,
Розцвітуть простори
У весняний час.

Тож не треба сварки,
Саджанці малі,
Хай ліси і парки
Квітнуть на землі.

Хай повік не буде
Сушам вороття.
Хай будують люди
Радісне життя!

КАЗКА ПРО СНІЖИНУ-КРАПЛИНУ

Із неба Сніжина
Додолу злетіла —
Маленька пушина,
Холодна і біла.

Їх дуже багато
Зимою злітає
На луки, на хати,
На поле безкрає.

Сніжина упала
У бір, у долину,
І тихо проспала
Холодну годину.

Розтала весною,
Зійшла у ярочок,
В ту ж мить борозною
Побігла в струмочок.

У сонячну днину,
В розбурхану нічку
Стекла у долину,
А потім у річку.

Сніжина-Краплина
Не знає роботи,
Години і днини
Летять без турботи,

Так легко і просто
Текти, пропливати
Під плотом чи мостом,
Де піна — мов з вати.

«Чудні оті люди,
Не знають спокою,
Будують споруди
Якісь над рікою,

Скородять долини,
Викохують зілля», —
Сніжина-Краплина
Гадала з безділля.

І стала вона
Зупинятись потроху —
Висока стіна
Запрудила дорогу.

Злякалась Краплина,
Втікати хотіла,
А річка невпинна
Штовхає до діла.

«Не хочу, мала я!
Умру під водою», —
Краплина волає
До греблі твердої.

А гребля регоче:
«Така не сама ти—
Он, бачиш, хлюпоче
Краплинок багато?»

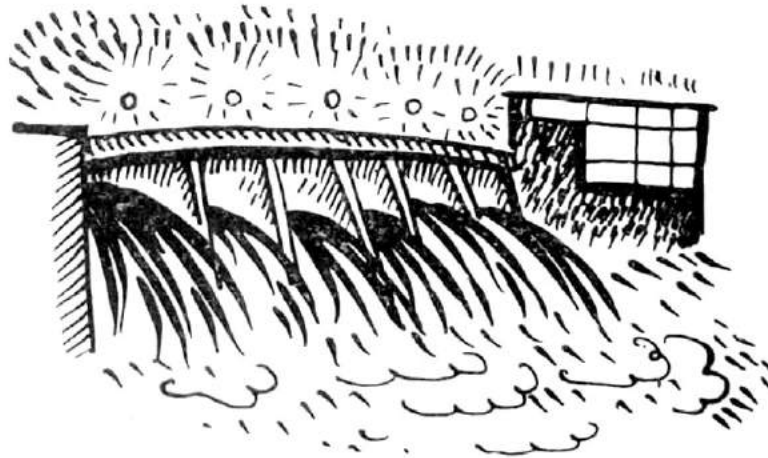
І справді, повсюди
Краплини, краплини
Штовхають у груди
Живої турбіни.

Зраділа маленька,
Стрибнула донизу,
Крутнулось швиденько
Важуче залізо.

У сонячну днину,
В розбурхану нічку
Стечу у долину,
А потім у річку.

Я знов у турбіні
Прискорю звороти.
Не можна й краплині
Гулять без роботи.

Я хочу робити
По честі, по згоді,
Щоб знов заслужити
Подяку в народі».

КАЗКА
ПРО СУХОВІЯ

дрімотної Природи
На рівнині степовій
В час великої негоди
Народився Суховій.

Дощ хотів його обмити.
Той як крикне: — Відійди!
У пилу я хочу жити,
Без роси і без води.

Не люблю я рік і моря,
Хмар, туманів не терплю.
Я народжений для горя —
Все висушую, палю.

Злість моя не має краю,
Лють моя не має меж.
Я посухами караю,
Лину в полум'ї пожеж.

Дуба, двох повалять грози —
Я ж людей на смерть валю.
А люблю я тільки сльози,
Більш нічого не люблю!

Дощ промовив: — Слухай, брате,
Я втоплю тебе за мить!
Буря крикнула: — Скарати!
Грім гукнув: — Убить! Убить!

І сама Природа сива
Проквирила: — Хай умре!
Я боюсь такого сина,
Він всі скарби забере.

В бій з Дощем, Грозою, Громом
Вийшов лютий Суховій.
Над курним його шоломом
Жарко краплі дощовій.

Він подме — і рвуться хмари,
Сохнуть ріки на путі,
Грому грізного удари
Тихнуть в мертвім забутті.

Пара вихриться стовпами,
Пилу горнеться сувій,
Де проходить над степами
Непоборний Суховій.

Він танцює та регоче,
Над посівами летить,
Засипає пилом очі,
Жовтим листям шелестить.

Вже посохло зовсім жито,
І пов'яли чагарі.
Люди кажуть: — Що робити
О такій лихій порі?

Піп говорить: — Хресним ходом
Треба поле обійти. —
І пішли гуртом-народом,
Понесли важкі хрести.

Окропили, освятили
Всі засіяні шматки.
Ще й попові заплатили
На останні п'ятаки.

Суховій сміється радо,
Серце в нього вогняне:
— Ні кропило, ні ограда
Не затримають мене.

Це вам, люди, лиш початок—
Ще узнаете біду.
До пустих дворів і хаток
Я вам Голод приведу.

А Біда уже ходила
Через гони та лани.
На насіння уродило,
А на їжу — деруни.

— На насіння?.. Сійте знову! —
Злісно мовить Суховій. —
Позгрібаєте полову
На пустелі степовій.

Хай лиш сонечко прогляне
Та хурделиця мине,
Ви зустрінете, селяни,
Вогнекрилого мене.

Сніг зійшов, просохли ниви.
Ждуть дощів, а їх нема.
Пагінці ростуть ліниво,
Вітер порох підійма.

Знов Посуха. Що ж це буде?
На дощі нема надій.
Ходять полем хворі люди,
Їх валяє Суховій.

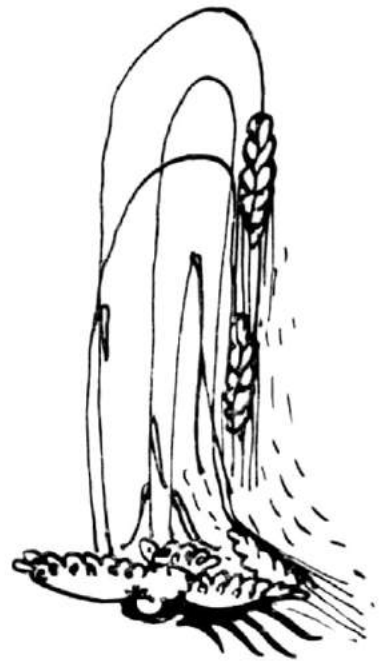
Ні пшона, ні картоплини.
А степи горять вогнем.
Гине труд, надія гине
Рік за роком, день за днем.

Люди стали утікати
У незнану долину.
Повалились бідні хати
Між кущами полину.

Там скотина не пасеться,
Не дзвенить коса і серп.
З давніх пір той край зоветься
Суховіїв Мертвий Степ.

Там Посуха ніч і днину
Спить в постелі пуховій,
Бо її лише єдину
Любить лютий Суховій.

Він гасає голим полем,
Повен хвастоців страшних:
— Ми, Посухо, поневолим
Всіх братів моїх земних.

Дощ не буде лити воду,
Грім затихне назавжди.
Ми спустошимо Природу,
Вкриєм порохом сліди.

Ріки висушим, затоки,
Спалим трави і ліси,
Пилом вкриються толоки
Без води і без роси.

І в засушеній пустелі,
У рівнині степовій,
На запиленій постелі
Ліг спочити Суховій.

Лиш закрив гарячі очі
І спустив жарке крило —
Він почув, що хтось регоче,
Хвіст водою облило.

Стало вогко під боками,
Ніби випала роса.
Між сухими будяками
Тонко дзенькнула коса.

— Дивний сон мені приснився, —
Мовив лютий Суховій.
Він підскочив, пробудився
І підняв лахміття вії.

Перед ним стояв щасливий
Майський Дощик молодий.
На полях змивала злива
Пил навіяний рудий.

Суховій увесь затрясся:
— Звідки ти прийшло, маля?
Поки ціле — забирайся,
Тут наскрізь моя земля!

— Не боюсь тебе, вітрило,
Бо не ті тепер часи. —
Суховій розправив крила,
Обважнілі від роси.

— Не боїшся? Лиш розправлю
Крила — враз тебе спалю!
Звитись хмарою заставлю!
Стати парою звелю!

Дощ ступнув назад півкроку.
Суховій за ним услід.
Перебіг через толоку,
Бачить річку — він убрид.

Обмочився по коліна,
Обросив одне крило.
В нього з рота сіра піна,
Спину потом проїняло.

Суховій біжить по полю —
На путі високий ліс.
Він ударився до болю,
Ледве ліс той переліз.

А за лісом, наче повінь,
Пшениці стоять густі.
В сизу хвилю місяць повен
Кіда весла золоті.

— Гей, Посухо, стань до діла,
Засуши ліси, поля!
Щоби знову закуріла
Жаром проїнята земля.

— Я відсиріла, мій друже,
Рук і ніг не підійму.
Важко дуже, вогко дуже,
Голова моя в диму.

Умираю! Ніде жити.
Ой, прощай, прощай навік.
Вже крізь мене буйне жито
П'є з землі солодкий сік.

— Ах ти, ледарко сонлива! —
Злісно крикнув Суховій. —
Хай тебе утопить злива
В першій краплі дощовій.

Я ж не здамся, не скорюся,
Заглушу усе живе!
Лиш подму, розправлю вуса —
Пил, як море, попливе!

Суховій біжить по полю,
Заплітається в траві.
Він кляне жорстоку долю,
Пада в смуги лісові.

— Та звідкіль вони взялися,
Ці ліси і ці бори?
Це пахуче вогке листя,
Буйні ріки, явори?

Хто приніс мені отруту
В соковитому гіллі?
Хто надів на мене пута
У моїй сухій землі?

Хто створив оці запруди,
Бурі, грози чи громи?
— Це створили вільні люди,
Це усе створили ми. —

Радо мовили дівчата,
Піонери, школярі,
Що прийшли поля квітчати
Зелен-зіллям на зорі.

— Ми! — гукнули трактористи.
— Ми! — сказали рільники,
Комсомольці, комуністи,
Агрономи, лісники!

Суховій промовив тихо:
— Все нові слова пішли.
Чув я «голод», «злидні», «лихо»,
Чув я «господи пошли».

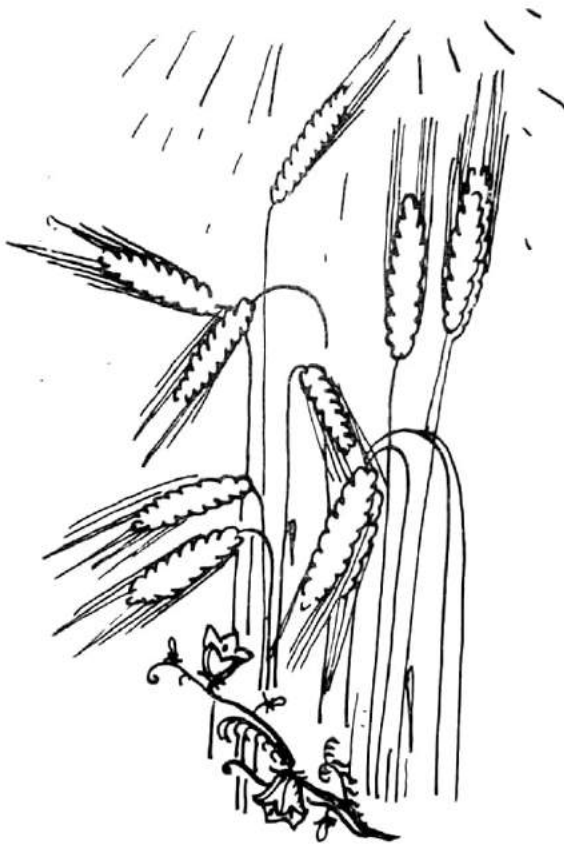

— Вже давно тих слів не чути, —
Дружно крикнули діди, —
І тебе пора забути.
Геть з дороги, відійди.

— Не піду! Вернеться сила —
Загудуть сухі вітри! —
Та його опалі крила
Приорали трактори.

Суховій зітхнув журливо,
Впав за гаєм край села.
І його весняна злива
Вмить водою залила.

Там тепер сади квітують,
Наливаються жита,
Там колгоспники будують
Світле, радісне життя.

ПОЕМИ

З НІМЕЧЧИНИ В ЧЕРНЕЧЧИНУ

Через поле мчаться танки
Напрямці,
По дорозі на світанку
Йдуть бійці.
Тьопа дівчинка по бруку
До села.
Командир бере на руки.
— Ой мала!
Звідкіль ідеш?
— З Німеччини.
— Куди ж ти йдеш?
— В Чернеччину.
— А як зовуть?
— Катрусею.
— А мати де?
— З бабусею
В Чернеччині,
В Охтирщині.
Чи довго ще
Йти мені?
— Та ні!
Верстов із тисячу.
Пройдеш луку
Борисячу,
А там кордон
Із Польщею

Поза селом
Богольщею.
А там піде
Волинщина...
— І там моя
Охтирщина?
Охтирщина,
Чернеччина!
Я з Вовчого —
Омельчина...
— Та не спіши,
Кирпатенька!
— А ви не знали
Батенька,
Омелька
Чорногородого?
— Которого,
Которого?
— Високого,
Чубатого.
— А це не той. —
Із п'ятого?
Спитайте, —
Не з Чернеччини?
Тут донька йде
З Німеччини.
— З Чернеччини,
В Охтирщині...
Ой Катенько,
Чи ти, чи ні?
— Це я жива,
Не вбитая.
Іду і всіх
Розпитую,

І всі мені
Розказують,
Куди іти,
Показують.
— Ой Катенька,
Кирпатенька!

— Ой татоньку,
Мій батеньку!
Звідкіль ідеш?
— З Чернеччини.
— Куди ж ти йдеш?
— В Німеччину.
В Німеччину
Фашистськую,

Далекую —
Не близькую.
Коли згинуть
Приречені
Усі кати
В Німеччині,
В Німеччині,
Та в Пруссії —
Тоді з миром
Вернуся я.
Йдуть у поле трактористи —
Плугарі,
Йдуть з піснями та присвистом
На зорі.
Ім назустріч п'ятитонка
Виліта,
Катя кісоньки в сосонку
Запліта.
— Ізвідкіль ти?
— З Німеччини.
— Куди спішиш?
— В Чернеччину.
В Чернеччину,
В Охтирщину,
За міст
На Монастирщину,
Де Ворскла
Гне підковою.
Я з хусткою
Шовковою.
— А батько де?
— В Німеччині.
— А мати є?
— В Чернеччині,

На Вовчому,
Де затока.
А ви не знали
Братика?
Маленького
Безштанника,
Степаника?
— Степаника?
— Степана
Чорногородого.
— Безштанника,
Которого?!
Колгоспного
Баштанника?
Він дасть тобі
Безштанника!
Ану, гукніть
Від Савича
Степана
Омелянича.
— Ой, звідки ти,
Пропащина?
— З Німеччини,
Із панщини,
З далекої,
Далекої.
До вас лечу
Лелекою.
А мати де? —
З бригадою.
Ходім скоріш —
Порадую.

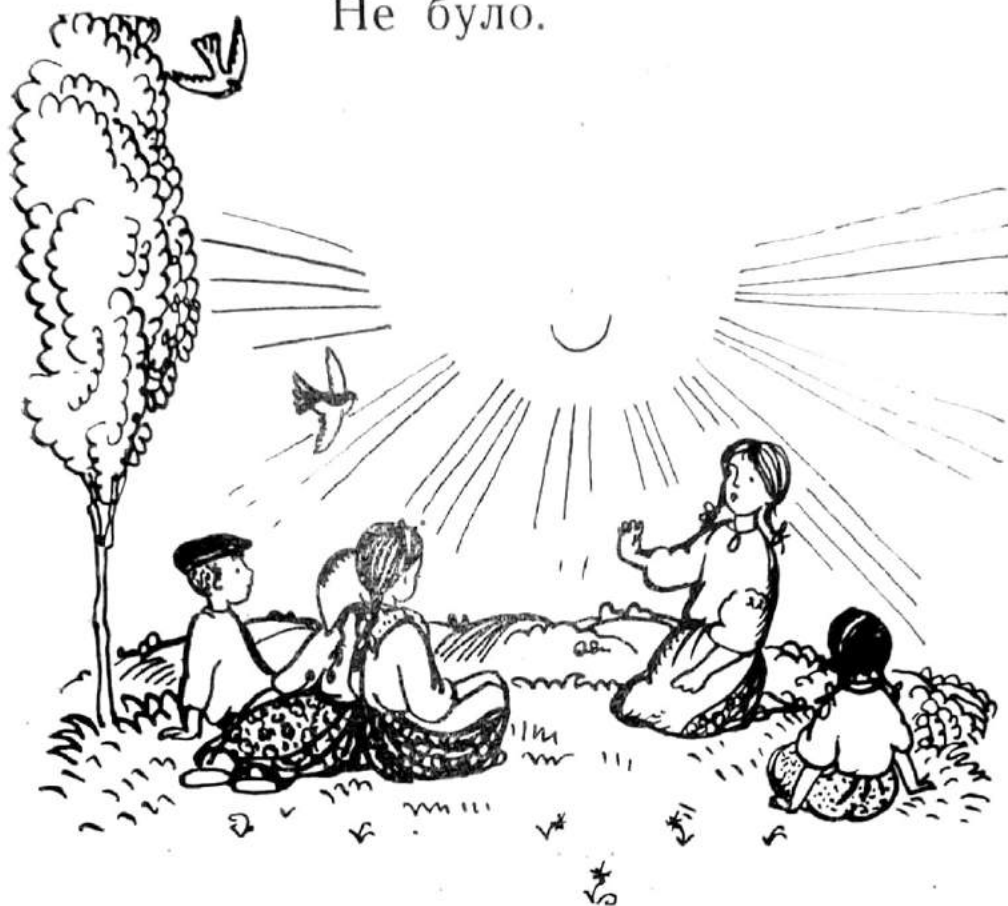
Синім бором край полянки,
По сівбі,
Йде маленька полонянка
У юрбі.
Як зустріла сива мати,
Обняла
Та й, ридаючи, до хати
Повела.

— Зійшло для мене
Сонечко:
Вернулась
Люба донечка.

Чи довго йшла?
— Два місяці.
— А спала де?
— Де світиться.
— А їла що?
— Що прийдеться,
Що станеться,
У кого що
Останеться.
І там є люди
Гарні —
Стрічають
Наші армії.
Від них я йду
З обновою —
З хустиною
Шовковою,
Іду, до всіх
Вітаюся,
І всі мене
Питаються:
— Звідкіль ідеш?
— З Німеччини.
— Куди ж ти йдеш?
— В Чернеччину.
— А як зовуть?
— Катрусею.
— А мати де?
— З бабусею
В Чернеччині,
В Охтирщині.
Насип борщу
Мерщій мені.

Вийшла Катя погуляти
На село.
Тут загати, далі хати
Не було.

— Ці руїни не боюсь я
Помічать, —
Тихо мовила Катруся
До дівчат, —
Бо це ж моя
Чернеччина.
Я з Вовчого —
Омельчина.
Я тут росла,
Тут житиму,
Учитимусь,
Робитиму,

Про рідний край
Казатиму,
Що кращого
Не знатиму.
Летіла я
З далеччини
До рідної
Чернеччини.
Я нею скрізь
Пишалася,
Коли мене
Питалися:
— Звідкіль ідеш?
— З Німеччини.
— Куди ж ти йдеш?
— В Чернеччину!
В Чернеччину,
В Охтирщину,
За міст
На Монастирщину,
Де Ворскла
Гне підковою
Під сизою
Дібровою,
Під лозами,
Ліщиною —
Іду
На Батьківщину я!

І В А Н И К - С К Л Я Р И К

I

рає вітер, мов гусяр,
Дзвонить пилкою тесляр,
До відновленої школи
Йде по вулиці школяр.

Чобітки на нім нові,
Синій кант на рукаві.
Він іде по срібних росах,
По уранішній траві.

Проминувши моріжок,
Підстрибнув на поріжок.
Та чого ж у того учня
Ні паперів, ні книжок?

Може, він іде на гру,
Бігать з дітьми по двору?
Гляньте: в нього на ремені
Золотіють букви РУ.

Букви РУ горять, як жар.
То повз вулицю-бульвар
Поспішає склити школу
Ремісник Ванюша-скляр.

Чобітки на нім нові,
Синій кант на рукаві,
А в кишені на ремені
Дві стамески ножові.

В школі стріне майстер Гай,
Скаже: «Куртку роздягай,
Та дивися, не барися,
На лінійку налягай.

Подавай мені шибки,
Відбивай криві кутки.
Бережися, не поріжся,
Не пошкодь собі руки.

Не порань себе, не вдар,
Нам ще склити вісім пар.
Тож дивися, не зірвися
На камінний тротуар.

А за три дні свято Май.
Тут, Івасю, не дрімай.
Як закінчимо роботу —
Так і прапор підіймай.

В школу прийдуть школярі,
Скажуть: «Слава вам, склярі,
Що впустили в наші класи
Сяйво сонця і зорі!»

Скажуть: «Слава і привіт
Тим, хто шлях проклав у світ,
Хто у шибку, у квартиру
Кинув цілий небозвід».

Ось і школа. Ось і клас.
Ваня пробує алмаз,
Розглядає свіжі рами —
Це ж йому не перший раз.

От він все приготував,
Світле скло розфасував.

Жде годину, другу, третю...
Де ж це майстер загуляв?

Де він ходить, чом не йде?
Час летить, пора не жде.
Ваня бігає, шукає,
Але майстра не знайде.

Він біжить в теслярний цех,
До начальника наверх,
У слюсарню, у малярню,
Із поверха на поверх.

Скрізь мов лунами гуло.
Кажуть — майстра не було.
«Значить, дома», — дума хлопець,
І в Заріччя на село...

Через місто, через міст,
Через тесаний поміст
Він біжить, немов на свято
Поспішає ранній гість.

Чобітки на нім нові,
Синій кант на рукаві,
А за спиною у нього
Бистрі крила вітрові.

II

За рікою, на селі,
Працювали ковалі:
Коло них плуги, сівалки,
Ржею з'їдені граблі.

Биті танки, тягачі
На чересла, копачі
Перековують у кузні
Мирні люди — силачі.

І ворожа вбивча сталь
Піде в степ, у синю даль;
Там, піднявши ґрунт родючий,
Стане чиста, мов кришталь.

В горнах полум'я реве,
Молот сталь шматками рве.
Ваня чемно привітався,
І спитав, де скляр живе.

«Скляр... який це? А, Денис...
Онде хата, подивись.
Тільки він, здається, хворий.
Не вберігся, простудивсь».

Так сказали ковалі
І взялися за граблі,
А Івась побіг до хати —
Тільки пил пішов з землі.

Тихо стукнув у вікно,
Відхилилося рядно.
«Ну, заходь, заходь скоріше!
Ми ждемо тебе давно».

Хтось гукнув із-за вікна.
В хаті морок, тишина.
Біля ліжка, на ослоні,
Дочка Маня мовчазна.

Гай лежить слабий, блідий,
Від примочки бинт рудий.
Гай шепоче: «От спасибі!
Я такий тобі радий.

Ой, захворів я не в час,
Та мені не перший раз;
Повалююсь днів з чотири —
І мерщій давай алмаз.

подавай мені шибки,
Відбивай криві кутки,
Бережися, не поріжся,
Не пошкодь собі руки.

Не порань себе, не вдар.
Нам ще склити вісім пар.
Тож держися, не зірвися
На камінний тротуар.

А за три дні свято Май...»
І зітхнув недужий Гай:
«Що ж, по святах кінчим склити,
Ти, мій друже, погуляй».

Запечалився Івась,
Тихо з майстром попрощавсь.
«Ми останні у змаганні», —
З болем думка пронеслась.

Донька вийшла до воріт.
Прип'яла Рябка за дріт.
Ваня взяв її за руку,
«В тебе ж, Маню, склярський рід,

Бачиш, нам не повезло.
Ти ж умієш різать скло».
«Добре, Ваню, — каже Маня. —
Жди, я вийду за село».

III

Ось і школа. Ось і клас.
Маня пробує алмаз,
А Івась по рамі лізе
Аж до верху — в перший раз.

Став на виступ, на карниз,
Подивився прямо вниз,
А під ним старі дерева
На бульварі, ніби хмиз.

«Ваню, страшно там чи ні,
Ти устоїш на вікні?
Ну, скажи, — питає Маня, —
Не соромся при мені».

Спалахнув Івась, мов жар,
Скоса глянув на бульвар
І узявся чистить раму,
Як старий, бувалий скляр.

«Що ж страшного на вікні?
От, бувало, на війні!..»
Він згадав, як майстер каже:
«Йшли на кулі крізь вогні!»

І немовби майстер Гай,
Крикнув: «Куртку роздягай,
Та дивися, не барися,
На лінійку налягай!

Подавай мені шибки,
Відбивай криві кутки,

Бережися, не поріжся,
Не пошкодь собі руки.

Не порань себе, не вдар,
Нам ще склити вісім пар.

Тож держися, не зірвися
На камінний тротуар.

А за три дні свято Май.
Тут, Марійко, не дрімай.
Як закінчимо роботу —
Так і прапор підіймай.

В школу придуть школярі,
Скажуть: «Слава вам, склярі,
Що впустили в наші класи
Сяйво сонця і зорі!»

Скажуть: «Слава і привіт
Тим, хто шлях проклав у світ.
Хто у шибку, у кватирку
Кинув цілий небозвід».

День погас. Вечірня мла
Над бульваром потекла.
Вибіг з школи скляр Івасик,
Вийшла склярочка мала.

Дзвоном дзвонить тротуар.
На шибках проміння фар
І виблискує, і сяє,
І палає, мов пожар.

І склярі біжать з гори,
Все заскливши до пори.
А навколо майоріють
Шовкоткані прапори.

IV

Перше травня. Шум і спів.
Віє вітер із степів.
Вбіг до школи Ваня перший,
Ледве подих перевів.

А під вікнами розмай.
Всі вітають світлий Май.
За годину із-за рогу
Показався майстер Гай.

Він поглянув на шибки —
І ціпок упав з руки:
По новому склі-блакиті
Сонце сіє світляки.

За склярем біжить дочка,
І легенька, і гнучка;
Підіймає, підставляє
В руку татові ціпка.

«Що за диво, — каже скляр, —
Може, це у мене жар,
Що не бачу так, як треба».
Тут Івасик, мов із хмар,

Раптом вигукнув: «Привіт!
Ні, ви бачите як слід.
Скло засяло в наших рамах
Голубе, мов перший лід».

Гай обняв свого скляра.
«На ура його, ура!» —

Закричала з усіх боків
Гомінлива дітвора.

В школу вбігли школярі,
Кажуть: «Слава вам, склярі,
Що впустили в наші класи
Сяйво сонця і зорі».

Кажуть: «Слава і привіт
Тим, хто шлях проклав у світ,
Хто у шибку, у кватирку
Кинув цілий небозвід».

ЯРИК-ШКОЛЯРИК

Я

рослава звали Ярик
Тато, мати і сестра,
А на вулиці Школярник —
Прозивала діввора.

Хлопчик піде поза двором —
Враз навкруг аж загуде,
Малюки гукають хором:
«Он Школярник в школу йде!»

Як приліпиться дражнилка,
Не відстане років п'ять.
Мов набридла бистра бджілка,
Буде в'їдливо дзижчать.

Особливо, як надмешся
Від обиди при усіх,
Жартівок не обберешся.
Діти завжди люблять сміх.

Тож і Ярика малого
Це слівце не обійшло,
Хоч зовсім нічого злого
У дражнилці не було.

Звідки ж прізвисько глузливе
Причепилось до Ярка?
Ріс веселий і кмітливий
Син у теслі Корчака.

Ріс на диво розумненький,
Знав по голосу пташок,
Але дуже був маленький,
Мов у житі ховрашок.

Він любив свою сестрицю,
Ніжну, тиху, мовчазну.
Їй приносив полуниці
І малину запашну.

Катя старшенька від нього,
Як пішла у перший клас,
Рано братика малого
Підіймала кожен раз.

Не вона, а сам щоранку
Хлопчик з ліжечка злітав,
Швидко їв картоплю, манку,
В торбу зошити складав

І шугав до школи з двору,
Наче вітер ніс його.
А було йому в ту пору
Літ чотири усього.

Завертали хлопця в хату.
Він кричав годин із дві
І робив з ослона парту
Коло ганку на траві.

Починав учить уроки,
Скуб волоссячко руде.
А на завтра знов морока —
Знов Ярко до школи йде.

І яось-таки пробрався
Тишком-нишком в перший клас.
Вмить під партою сховався,
Де сидів Паньків Тарас.

Дзвоник. Вчителька з'явилась,
Учні встали: «Добрий день!»
Серце в хлопчика забилося.
Він сидить і нітелень.

«З арифметики почнемо», —
Каже вчителька стара.
Говорила щось про тему,
Щось питала у Петра.

І звернулась до Тараса:
«Скільки буде п'ять і три?»
Той не міг злічити зразу.
«Десять, десять говори!» —

Закричав з-під парти Ярик.
Засміявся дружний клас.
«О, то є новий школярник, —
Каже вчителька, — у нас».

Кличе хлопчика до столу,
Він маленький і чудний,
Вперто дивиться додолу,
Мне кептарик вовняний.

В нього торба на ремені,
Черевички з кулачок,
На сніданок у кишені
Є новенький п'ятачок.

Все, що треба, має Ярик,
Лиш на зріст не повезло.
З того дня слівце — Школярник
До хлоп'яти й приросло.

Чи жене гусей до річки,
Чи з телям іде за рів —
Скрізь почує власну кличку
Із куточків і дворів.

«Щось засмучений Школярник,
У Школярника біда», —
Говорили Петрик, Лаврик,
Навіть дядько Лобода

З жаргом вигукне дражнилку:
«Ти, Школярику, не плач».
І дає нову сопілку
Чи з пружинкою деркач.

Хлопчик справді дуже злився:
«Що ж поробиш — не росту».
Все частіше він тулився
До опори на мосту —

Примірявсь до мітки завше
Без бриля і у брилі.
Час летів, а мітка там же,
Недалеко від землі.

Він тепер обходив школу,
Щоб ніхто не жартував,
Про зошити ніколи
Й про книжки не забував.

Лиш залишиться у хаті
Сам хоча б хвилини на п'ять,
Всі шкільні завдання Каті
Починає розбирати.

Вивчив літери поволі,
До десятка вмів лічить.
Снилось хлопцеві, що в школі
Він за партою сидить.

І малий щасливий Ярик
Відчував у серці жар —
Вже не звать його Школярик,
Як раніше, а школяр.

І шепочуть всі хлоп'ята:
«Він найменший серед нас,
А читати і писати
Вміє краще, ніж Тарас.

Ніж Петро, Оленка, Таня
І Катрусенька — сестра»...
Сон минав. І на світанні
Ярик мчався із двора.

Навпростець спішив до мосту.
Мітку хуга замела —
І не видно, скільки росту
Довга осінь додала.

Йде селом. Стара дражнилка
Знов пече Ярка вогнем.
Наче в полі перепілки,
Пролітали день за днем.

А із днів складались тижні,
Цілі місяці, роки.
Восени летіли крижні
У далекі мандрівки.

Іх Ярکو лічив поволі,
Шепотів: «Усіх злічу.
Як не буду вчитись в школі,
Сам із ними полечу.

За морями, за горами,
Кажуть, є така земля,
Що весняними вітрами
Росту й віку прибавля».

І зітхав: «Пусті надії.
Де та правда у казок?!»
Знову білі сніговії
Занесли старий місток.

На ріці льодок послався,
Заблищали ковзани.
Потім кригою ламався
Лід у поводі весни.

Літом Ярик вже не гуси
Гнав на пашу, а корів.

З ним ішла сестричка руса
На луку за Довгий рів.

Там Катруся пасла Мурку,
А Ярکو читав книжки.
Про його трудну науку
Всюди знали пастушки.

Говорили: «Впертий хлопець,
Сам навчивсь читать, писать».
По ночах легкий морозець
Слав по травах срібну гать.

А коли прижовкло листя
На кущах і деревах,
В школу діти понеслися
По стежинах і ровах.

Поза греблею, гайками,
По байраках та садках,
Поодинці і гуртками
Йшли з торбинками в руках.

На торбинках сяли зорі,
З шовку промені ясні.
І свіtilись в кожнім зорі
Юних літ найкращі дні.

Як же наш маленький Ярик?
Знов ховається в дворі,
Щоб не крикнули: «Школярик!»
Голосисті школярі?

Ні! Прийшла жадана днина.
Хата теслі розцвіла.
І шовкова сорочина,
Дрібно вишита, мала,

І кептарик Ярослава,
І червоні чобітки —
Все розкладене по лавах
На широкі рушники.

Одяглися тато й мати
У святкові убрання —
Сина в школу виряджати.
Всі ж чекали цього дня!

А Катруся квіти рвала,
Обійшла усі гайки,
Піднялась до перевалу
По осінні нагідки.

Це було напередодні.
Ніч настала — хлопчик ліг,
Але так горіли скроні,
Що заснуть ніяк не міг.

Все здавалось, що світанок
Підіймається з гори
І його легкий серпанок
Обвиває явори.

Місяць Ярик стрів, як сонце,
Повний місяць золотий,
Що, заглянувши в віконце,
Мов шепнув: «Засни, малий».

День новий не забариться,
Той щасливий, ранній час,
Як полинуть діти вчиться
В сотні шкіл у перший раз.

І тоді по всій країні
Поміж лунами пісень
Голосочки швидкоплинні
Дзвінко скажуть: «Добрий день!»

«Добрий день!» — промовив Ярик,
Лиш світанок засірів.
Він одяг новий кептарик,
Що оздобою горів.

Піднялися всі у хаті —
Міцно спать ніхто не міг.
Згодом промені крилаті
Освітили даль доріг.

Мама хліб поклала й сливи,
Як за звичаєм кладуть.
«Йди, синочку, будь щасливий,
Будь розумний, чесний будь».

Так сказали тато й мати.
Склала зошити сестра.
Хлопчик вискочив із хати,
Птахом вилетів з двора.

Он, погляньте, він до школи
Йде сьогодні з усіма.
І здавалось, що довкола
Нікогісінько нема,

Хто б на нього не дивився,
На його новий кептар,
Щоб йому не уклонився
Біля кузні чи кошар.

І Ярка неначе крила
Підіймали аж до хмар.
Тиша хлопцеві сурмила:
«Ти школяр, школяр, школяр!»

Ярик ніс букварик новий,
Зірка сяла угорі
І червоно-лазуровий
З шовку прапор майорів.

Йшла із квітами сестриця,
Проводжаючи Ярка.
Він летів, і раді птиці
Вилітали з дубника,

Щоб на хлопця подивитись,
Привітати школяра,
Бо до школи йде учитись
Він уперше із двора.

Він ніколи не забуде
Цей жаданий перший крок
І довіку знати буде
Перший вивчений урок.

Ось і школа. Квіти, квіти
Загойдалися вгорі.
Ті, що звалились просто діти,
Нині зветься школярі.

«Я... Школяр я!..» — Ненароком
З уст зірвалось у Ярка.
Підійшов юнак високий,
Взяв на руки хлопчика.

«Ти школяр, — він мовив просто, —
Вперше йдеш у перший клас.
Потім підеш в п'ятий, шостий
І в десятий... Прийде час.

Вчися добре, на «відмінно»,
Так, як ми ці десять літ.
Ти і всі ви — наша зміна,
Наш дитячий ранній цвіт.

Є до вас від комсомолу
І прохання, і наказ:
Прославляйте рідну школу
З року в рік, із класу в клас.

У знаннях, в труді, у пісні
Вмійте хороше дружить.
Нашій матері-Вітчизні
Вчітесь правдою служити».

Сивий вчений з рук на руки
Взяв Ярка під крик «ура!»
Він промовив: «У науки
Є світанкова пора.

Як без раннього світання
День не піде по полях,
Так без першого навчання
До наук закритий шлях.

Я ученим став. Ракети
Посилаю аж до зір,
Що летять навкруг планети.
Але цей зелений двір,

Клас із вікнами до гаю,
Вчителів, дружків своїх
Що години пам'ятаю,
Лину згадкою до них.

В них шукаю допомоги
В нелегкій своїй путі.
Вчися, Ярику, дороги
Всі відкриті у житті.

Можна бути інженером,
Трактористом, вченим будь,
Та до цього піонером
Ти пройди хорошу путь».

Потім Ярика вітала
Героїня-ланкова.
Садівник, шофер Потала,
Партизанка-удова.

Наче щастя естафету,
В школу — в дім усіх наук —
Через підняті букети
Хлопця несли сотні рук.

Віддалявсь, вщухав надворі
Гомін радісних людей.
У широком коридорі
Стріла вчителька дітей.

Усміхнулась, привіталась,
Ніби знала їх давно.
Малюки у двір злітались,
Заглядали у вікно.

В кожному з них побачив Ярик
Сам себе в недавній час,
Як з дражнилкою Школярник
Мріяв він про перший клас.

В бистрій згадці пронеслося
Кілька літ, тривожних літ.
І, пригладивши волосся,
Він пішов за гуртом вслід.

А навкруг такі ж хлоп'ятка
У святковім убранні,
Із віночками дівчатка,
Наче квіти по весні.

І здавалося, надворі
Був не вересень, а май.
Діти йшли по коридорі
У новий, незнаний край.

«Школа, — вчителька сказала, —
Це не просто гарний дім
І не просто класи, зали —
Треба знати вам усім.

В школі всіх наук джерела
Дбало зібрані людьми.
За віки міста і села
Школа вивела з пільми.

Ці малюнки звуться карти,
Карти рідної землі.
Вас навчать по них читати,
Де великі і малі

Є річки, моря і гори,
Різні селища, міста.
Де шумлять тайги простори,
Де ростуть густі жита.

Де низини, чи крутизни,
Де зима, а чи весна.
Це великої Вітчизни
Неозора далина.

В цьому милому куточку
Ви узнаете про те,
Чим харчуються листочки,
Як яка трава цвіте.

Як садити, доглядати
Огороди і садки.
Як зимою закладати
Проти сонця парники.

Тут ви визнаєте тваринний
Світ великий і складний.
Перед вами рід звіриний
І привабний водяний.

Що оточує повсюди
Нас у кожному краю.
З ким здружились здавна люди,
Чи донині у бою.

Ви узнаете природи
Таємниці вікові.
Звідки йдуть страшні негоди,
Звідки хмари грозові.

Тут розкажуть про машину
І про пару-силача.

А оце бібліотека —
Сотні книг, цікавих книг.
Вам відкриється далека
Не одна земля із них.

В них ви стрінете героїв
З корабля і літака,
На Карпатах під горою
Грізний табір Ковпака

Вам відкриється насправді.
Бережіть, любіть книжки.
З ними в згоді і пораді
Йдіть у будучі роки.

А у цій великій залі
Ваші руки молоді
І до дерева, й до сталі
Звикнуть в справжньому труді.

Усього багато в школі
Є цікавого для вас.
А тепер ідіть поволі,
Любі діти, в перший клас».

В вікнах, де ні мли, ні хмарок —
Лише променів потік.
«Буду вчитись, — мовив Ярик, —

ВІВЧАРИК

Випав перший ранній сніг,
Всі стежини білі.
Встав Петько, селом побіг
До двора артілі.

Під ногами скрип та рип
Сніжна полотнина.
І стоїть, мов білий гриб,
Молода ялина.

Вишень сизі пагінці
Цвітом запишались:
В них ранкові промінці
Бджолами злітались.

І Петько, мов мак, розцвів
У годину кохання.
Налипав сніжок до брів,
Цілував у губи.

На долоню упаде
Зірочка й розтане,
В мить єдину пропаде,
Крапелькою стане.

Мов Снігуронька мала,
Що в казках буває,
Що лякається тепла
І у квітні, в маї

Розливає ріки сліз
Повноводдям чистим,
Де шумує верболіз
Моложавим листом.

Хлопчик пісеньку завів,
Бо на серці радо.
Проминув тесовий хлів
На краю левади.

Далі він гайнув униз,
До ставків поверне,
Через дерево і хмиз
Вискочить до ферми.

Бо туди його думки
Кличуть щохвилини.
І стукочуть чобітки
По грудках стежини.

Кида світло осяйне
Сонечко зі сходу.
Мов милується ясне
На дитячу вроду.

...На тваринницькім дворі,
Де нова запарка,
Розпливалась угорі
Пари біла хмарка.

Далі стайня цегляна,
Крівля з черепиці.
Там кобилка є — Луна,
В неї ніжки — глиці,

В неї грива золота,
Шия вверх — дугою...
Хай кура, а чи сльота —
Все летить стрілою.

Хлопчик в стайню не забіг,
А мерщій в кошару.
Він любив, як тільки міг,
Овечок отару.

Хоч отара й молода —
Бирочок з десяток,
Та ростиме, не біда!
Є вже сім ягняток.

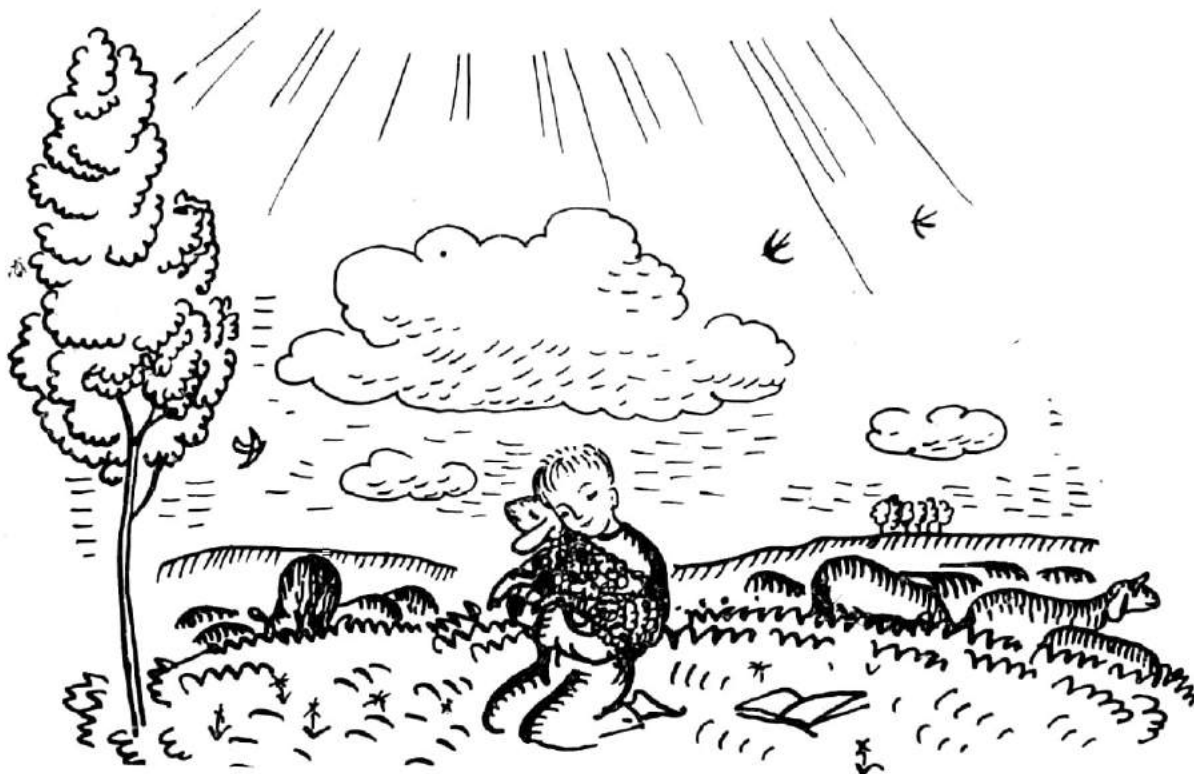
Потім буде ще і ще...
Сотня, триста буде.
Радість лоскотно тече
Хлопцеві у груди.

Він гонив їх по росі
Ще з весни, у квітні,
І провів із ними всі
Дні гарячі літні.

Він їх пас і напував,
Стриг тихенько, ніжно
І в комору віддавав
Вовну білосніжну.

Хоч не сам — і дід Панас,
Та не в тому діло.
У пошані той у нас,
Хто працює вміло;

Вміло, чесно, в повну міч, —
Будь він ще хлопчина, —
Кожен вигукне навстріч:
«Славний молодчина!»

І Петько робив, що міг,
Швидко, вчасно, чесно.
За сніжком в кошару вбіг:
«Як же тут чудесно!»

Овечки жують сінце,
Поруч і малята
Тісно збилися в кільце,
Біле та пухнате.

Тітка Варка йде смутна:
«Петрику, мій Петю,
Загубилася одна,
Мабуть, в очереті».

«Хто згубивсь, коли і де,
Розкажіте, тьотю?»
В нього жар до щік іде,
Пересохло в роті.

Варка сумно одвела
Погляд від хлоп'яти,
Та неправду не могла
Про ягня сказати:

«На прогулянку гонив
Дід отару вчора.
І пропала серед нив,
Може, біля бору

Та ягничка, що Пушком
Ти прозвав улітку.
Кіньми їздили, пішком...
Не знайшли і слідку.

Зранку дід побіг у ліс,
Гриць і Гнат — на поле.
Хоч би звістку хто приніс.
Біль у серце коле.

Може, вовк ягня загриз,
Чи замерзло в лузі».
Тітка дивиться униз
У тривозі й тузі.

Полічив ягнят вівчар:
«Так, Пушка немає».
Із комори через яр
Полетів до гаю.

Завернув у очерет,
Поколовши литки;
Залетів на ожеред,
А Пушка не видко.

«Хоч би мекнула здаля,
Чи слідок лишила.
Де вона?..» —
Мовчить земля,
Склавши білі крила.

Луг мовчить, мовчать лани,
Лози і вербички,
Бо не бачили вони
Білої ягнички.

«Мабуть, треба в бір іти...»
І побіг до бору.
Наче сріблені гноти,
Золотисту кору

Обвивали у ялин
Батоги-повійки.

«Ось галява Довгий. Клин.
Тут я три копійки
Миколаївські старі
Причепив Пушкові.
Ось і тирло на горі
В кам'яній підкові.

Тут ховав я у дуплі
Сушені горішки».
Розшукав — лежать малі
В моховому ліжку.

«Бач, горішки розшукав,
Хоч про це й не думав».
Взяв дві жмені у рукав,
Трішечки похрумав

І пішов...
І день пішов
Прямо в надвечір'я.
Петрик зойкнув:
«Слід знайшов!»
Ніжки, наче в пір'я,

Легко, м'яко по снігу
Боязко ступали.

Слід згинався у дугу,
Де гілок завали.

«Це її... Овечий слід!» —
Закричав хлопчина.
Раптом слід, немов під лід
Канув.
То ліщина

Сніг на себе прийняла,
А земля голенька.
Мабуть, там вона й пройшла,
Бирочка маленька.

Петрик збіг згори униз,
Потім знов угору
Через вибалки і хмиз
В гущавиння бору.

Пальтечко подрав об глід,
Поколовсь голками —
Все шукає свіжий слід,
Лазить між гілками.

Він згубив і стежку ту,
Що вела на гірку.
Сів на рубанку товсту
І заплакав гірко.

Шепотів: «Пушок, Пушок,
Не ходи у хащі,
Бо вночі ухопить вовк,
Чи ведмідь-ледащо».

Бір зітхав, немовби знав
Про Петькове горе.
Вечоровий плин заграв
Багрянив простори.

«Меке-ке», — почулось десь.
Може, Петі сниться?
Задрижав, як лист, увесь —
Перед ним ягниця.

Дрібно труситься мала —
Холодно Пушкові.
Притулилась до чола
Носом пастушкові.

Підхопив ягня Петро,
Пригорнув до серця:
«Це ж воно, моє добро?
А чи так здається?»

Може, це якась мана,
Мариться і тільки?
Ні, вона, вона, вона!
Ось і три копійки,

Що на шию причепив
На галявці влітку».
Ще тісніше обхопив
Дорогу лелітку.

Петя в radoщах побіг,
А куди — не знає.
Під ногами листя й сніг
Вихором злітає.

Біг Петько, і бігла ніч
Звідусіль до нього,
Слала темряву навстріч,
Кидала під ноги.

Падав, схоплювався, біг,
Поки стало сили.
А куди? Він знать не міг,
Просто — несли крила.

Ніч згущалась, як смола,
Вітер знявся знизу.
«Де ж доріжка до села?
Тут зовсім поблизу».

Осипала сніг сосна
Хлопцеві за шию.
«Де стежина, де ж вона?
Хтось неначе виє...

Буду слід шукать дрючком,
Тут же недалеко».
А ягня під пальтечком
Все дрижить та мека.

Де не ткне — все лист і лист,
Чи сніжок латками.
А навкруг виття і свист...
«Кажуть, із вовками

Зустрічались лісники,
Тільки не убили...»
Петрик падає в ямки,
Йти не має сили.

«Он, два вогники внизу,
То село, ягничко.
За годину донесу,
Дам сінця, водички...»

Він іде, і блимунці
Сунуться до нього.
Піт у хлопця на лиці,
Качаніють ноги.

Хижі вогники звелись,
І завив звірюка.
«Вовк!»
І подих зупинивсь,
Задрижали руки.

«Де ховатись? Що робить?»
На сосну повище
Він, мов кіт, заліз умить.
Вовк підкрався ближче.

Сів на хмиз і очі звів
До Петька угору.
Два ряди страшних зубів
Клацнули в ту пору.

Хлопець гілку осідлав,
Обхопив соснину,
Перед себе він тримав
Бирочку-пушину.

І сидів, мов на голках,
Між гілками хвої.
Не було в його руках
Жилоньки живої,

Задубіли від напруг,
Від страшного звіра,
Від того, що скрізь навкруг
Хижа згряя сіра

То завие, то шугне,
Аж тріщить паліччя.
Той лиш страх Петьків збагне,
Хто самотній ніччю

Залишався у борах,
В хащинах безмежних,
У звіриних таборах —
Вовчих та ведмежих.

Заговорять дерева,
Звірі, навіть хмари.
Всюди чуються слова,
Сунуться примари.

Вовком здасться трухлий пенъ,
Гадом стане корінь,
А настане світлий день —
Все розгонить промінь.

І страхіття лісові
Згинуть в росяниці,
На деревах, на траві
Защобечуть птиці.

А поки довкіл пільма,
Ніби чорна гуща.
Жах все тіло обійма,
Шле примари пуща.

Так і з Петриком було.
Вовк почав казати:
«Коли хочеш у село,
Не жалій ягняти.

Дай мені його, а сам
Забирайсь додому».
Петя крикнув: «Не віддам
Я Пушка нікому!»

Він обнять ягня хотів
І... шугнув донизу.
Лист під ним зашелестів
Серед купи хмизу.

Потім тиша. Довгий час
Тиша панувала.
Хтось гукав десь раз у раз
Із-за перевалу.

Вбився Петрик? Він лежав,
В мох уткнувшись личком,
А рукою все ж держав
Злякану ягничку.

Він не вбився, а забивсь,
Налякавсь до смерті.
В листя з биркою заривсь
І чекав уперто.

Може, вовк поверне геть...
Може... Може... Може...
З хашів голос: «Петю! Петь...
Де ж ти, мій небоже?»

«Дядько, дяденько гука», —
Шепотів хлопчина.
Унизу серед ярка
Тріскала ліщина.

Із землі не встаючи,
Закричав: «Я тут!»
Ліс прокинувся вночі —
Скрізь перегук чути.

Ніби в ліс із півсела
Йшло Петька шукати...
І густа нічна імла
Стала відступати.

Голоси на всі лади
Стеляться повсюди:
«Тут Петько, ідіть сюди!» —
І зійшлися люди.

Виплив місяць-молодик,
Видко все довкола:
На узліссі чагарник,
Далі чисте поле.

А за річкою село —
Ось воно поблизу.
Злого вовка не було
Серед купи хмизу,

Там трухлявий пень стирчав,
Порохнею блискав,
Він не вив і не гарчав,
По куцах не рискав.

Щоб не виявить при всіх,
Як Петько злякався,
Він, хитрун, звернув на сміх —
Встав і засміявся:

«Не дали мені ягня
В листячку зігріти...
Що ж блукати навмання?
По хатах ідіте.

Знаю сам ці всі стежки,
Тут не раз я був же».
Розступилися дядьки,
Радісно зітхнувши.

До села Петько побіг
Із ягням хорошим.
Сто стежинок, сто доріг
Замела пороша.

Та й під снігом всі стежки
Видно пастушкові.
І не б'ють в лице гілки
Голчаті, соснові.

Ні ведмедів, ні вовків,
Ні примар навколо.
Наче тисяча Пушків,
Скрізь біліє поле.

Ось і ферма. У дворі
Вигуки тривожні.
«Ти іди у чагарі,
В хащі бездорожні.

Ти ж — у Чорні гнилиці,
Де страшні трясини...
Може, в ямі чи в сільці
Наш вівчарик гине».

«Петя! Петрик з бору йде!» —
Хтось гукнув із гурту.
Мати рада:
«Де він, де?» —
Вибігла за бурту.

Як зустріла — до Петька:
«Ой, синочку рідний!
На ось, любий, пиріжка —
Зголоднівся, бідний.

Де ж ти день і ніч гасав?
Рибонько, хлоп'ятко!»
Він нічого не сказав —
Показав ягнятко.

ЗМІСТ

М. Острик. Той, що греблі рвав.	3
---	---

Вірші

Облітав журавель	15
Яким я буду	16
Липка	17
Зеленіє дубок	18
У нас зробили дощ	18
Помогли зайчаті	19
Гуси-лебеді летять	19
Поливала я порічки	20
Хвостик ніде діти	20
Чий буде вінок	21
Оленка маленька (Я навчився умиватись, одягатись, обуватись...)	22
Наша мама	23
Їжачок-хитрячок	23
Доня хоче спати	24
Кіт не знав	24
Чому чапля стоїть на одній нозі	25
Зайчика злякались	25
Про бичка і їжачка	26
Муха-звір	26
На своїй землі хорошій	27
Ніколи не хвались	27
Помагай	28
Ідуть трактори	29

Дід Мороз несе мішок	29
Ручаї течуть	30
Весняночка	31
Оленка маленька — (Оленко маленька, чо- му ти раденька?..)	32
Коник	33
М'ячики	33
Базіка	34
Допоміг	34
Жмурка	35
Гра в копіечку	35
Так сказала річка	36
Каша, аби не наша	37
Не будь козою	38
Голівка, як долівка	39
Чобітки	39
На жнивах	40
Іжачок	41
Дукач	41
Кучерявий баранець	42
Співаночка	43
Дударики	44
Він не знає	45
Малий	46
Картина	48
Миколка	49
Говорить мені чи ні?	49
Сон	51
Доня	52
Капітан	54
Піонерський флот	55
Петрикове море	56
Молоток	57
У грозу	58
Мир-город	60
Мрія	62
Зелене місто	62
Наше ластів'я	63
Осінь	64
Журавлики линуть	66
Сніжок	68
Колискова	68

Казки

Нехо-Него	73
Чи гадюка, а чи вуж	79
Лісовий гомін	81
Цап-забіяка	86
Чотири вітри	89
Спірка	97
Казка про Сніжину-Краплину	102
Казка про Суховія	105

Поеми

Портрет	117
З Німеччини в Чернеччину	122
Іваник-склярик	131
Наша залізниця	142
Ярик-школярник	150
Вівчарик	168

42 коп.

